

LITOSTROJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LITOSTROJ

LETO VIII.

LJUBLJANA, JANUARJA 1967

ŠTEVILKA 1

OD MAKETE do proizvodnje cementa

USPEŠEN ZAKLJUČEK MONTAŽNIH DEL, SPUŠČANJE OBJEKTOV V POGON IN PRIMOPREDAJA TOVARNE CEMENTA V CHERRAPUNJI V INDIJI INVESTITORJU M/S ASSAM CEMENTS LTD.

Že jeseni 1960 so se začeli prvi razgovori z indijskim investitorjem m/s ASSAM CEMENTS LTD. za zgraditev tovarne cementa s kapaciteto 75.000 ton letno po mokrem postopku v Cherrapunji v državi ASSAM. Razgovori so uspešno potekali; v ostri svetovni konkurenci renomiranih proizvajalcev takšne opreme smo bili najuspešnejši in s tem kronali naše napore s pogodbo, ki je bila sklenjena 16. januarja 1961. Od tod naprej je ta dotlej za večino Litostrojcev nepoznani delček sveta na severovzhodu Indije postajal iz dneva v dan vse bolj poznan in aktualen. Vse več članov-delavcev našega kolektiva se je postopoma angažiralo pri vseh mogočih problemih, ki so postajali vsak dan večji v poteku realizacije kompletnega objekta.

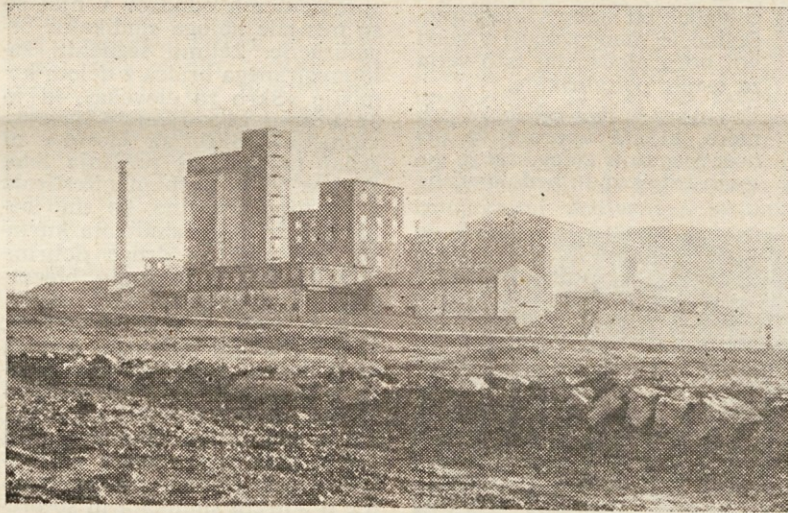
Ideja, da se izdela maketa bodoče tovarne, je bila zelo umestna; ta poteza pa je bila hkrati tudi izredno uspešna, saj je bila maketa tovarne že spomladi istega leta razstavljena na mednarodnem sejmu v New Delhiju in je obiskovalce opozarjala na vse bolj razvijajoče se gospodarske odnose med Jugoslavijo in Indijo.

Litostroj je kot nosilec dela (skupaj z ostalimi sodobavitelji in projektno organizacijo) prevzel še en projekt, da izvede iz male makete resnično tovarno, ki bo služila svojemu namenu in proizvajala odlični portland cement po predpisanih standardih. Seveda so bili delovni pogoji vse prej kot ugodni. Področje, kjer stoji tovarna, je izredno vlažno in bogato s padavinami. Ta cementarna pomeni hkrati tudi prvo industrijo v državi Assam, ki se po številu prebivalcev lahko meri z Jugoslavijo. Prav zato lažko rečemo, da so naši strokovnjaki, ki so vodili montažo opreme, nadzorovali izvajanje gradbenih del in spustili nazadnje kompletno postrojenje v pogon, pri tem pa hkrati še urili investitorjev kader za operativno vodstvo tovarne, opravili veliko delo in jim moramo iskreno čestitati.

Preizkušnja posameznih objektov ali oddelkov in celotne tovarne v soglasju s pogodbo je bila od 13. septembra do 10. novembra lanske jeseni, pri čemer so bili doseženi rezultati, ki so precej višji od zajamčenih.

Naj navedemo dosežene učinke v primerjavi s specificiranimi po pogodbi:

Za obsežno delo, odlično organizacijo in sodelovanje s predstavniki in strokovnjaki investitorja je prejela naša montažna skupina tudi iskrene čestitke, podetje pa pismeno zahvalo investitorja, ki jo tu navajamo v prevodu:

Tovarna cementa Cherrapunji v poizkusnem obratovanju

»Spoštovani gospodje! Stejemo si v čast, da vas obvestimo, da je poizkusno obratovanje tovarne cementa Mawm-luh, Cherrapunji, zgrajene v sodelovanju z vašo tvrdko, uspešno zaključeno. Protokol, ki je bil predviden s pogodbo z dne 16. januarja 1961, sklenjeno z vami, je podpisan in ekipa za spuščanje cementarne v pogon pod vod-

no delo vaših tehnikov in prav tako za prijateljske odnose, ki so vladali med našim osebjem in vašimi tehniki tu.

Prosim vas, da ljubeznivo sprejmete tudi mojo osebno zahvalo in izraze spoštovanja naših direktorjev, prav tako pa sporočite našo hvaležnost in spoštovanje vašemu gospodu Fuxu, gospodu Baldaufu in članom njihovega osebja tukaj. Enako vas prosimo, da našo hvaležnost in spoštovanje prenesete tudi na vse člane njihovega osebja. Prosimo nazadnje, da našo zahvalo in spoštovanje sporočite tudi vsem članom in osebju Ingre v Jugoslaviji. Hvala vam! — ZA ASSAM CEMENTS LIMITED, P. H. Trivedi, l. r. (generalni direktor).

Podpisnik tega dopisa je hkrati minister za industrijo države

ASSAM. Vsekakor so ta priznanja laskava za naše podjetje in vse sodelavce, a tudi za naše nadaljnje delo na tem področju. Naj bo obenem v prijetno zadoščenje vsem članom našega kolektiva, ki so doma in v Indiji prispevali svoj delež, da smo majhno maketo spremenili v moderno tovarno cementa s polno proizvodnjo.

Inž. Fr. Bahar

specificirano	doseženo	
1. drobljenje gline	80 ton na uro	89 ton na uro
2. priprava gline	7 ton na uro	10 ton na uro
3. mlinica surovine	24 ton na uro	24,6 ton na uro
4. rotirna peč	250 ton na uro	274,2 ton na uro
5. mlinica premoga	3560 kg na uro	3740 kg na uro
6. mlinica cementa	15 ton na uro	15,18 ton na uro
7. pakiranje cementa	50 ton na uro	50 ton na uro
8. poraba elektroenergije	100 kWh na t.	109,82 kWh na t.

Kot je razvidno iz tabele, je kapaciteta posameznih oddelkov precej presežena. Nekoliko večja poraba elektroenergije je posledica dejstva, da investitor še ni postavil sušilnice za premog, ki jo je naročil v neki indijski tovarni. Vsekakor pa se bo kapaciteta celotne tovarne še nekoliko povečala, ko bo domači kader pridobil vse potrebne izkušnje in bo znal maksimalno izrabiti montirano postrojenje.

stvom inženirja Zdenka Fuxa je že zapustila našo državo na poti v Jugoslavijo. Tovarna je sedaj v polni proizvodnji. S tem želimo izraziti našo globoko hvaležnost in spoštovanje za pomoč, ki nam jo je nudila vaša tvrdka in prav tako za popolno sodelovanje vašega glavnega inženirja in cele ekipe med montažo in spuščanjem v pogon postrojenja, ki je prvo v tem delu naše države. Posebno se zahvaljujemo za slož-

Zaključna slovesnost ob primopredaji tovarne cementa Cherrapunji — Indija

Delavci Litostroja, zbrani na komemoraciji v obdelovalnici tovarne Foto: E. Selhaus

OB SMRTI Borisa Kraigherja

4. januarja dopoldne je vse jugoslovanske narode globoko pretresla žalostna novica, da se je v prometni nesreči blizu Sremske Mitrovice smrtno ponesrečil s sinom Janezom vred član predsedstva CK ZKJ in podpredsednik zveznega izvršnega sveta Boris Kraigher. Smrt ga je dohitela, ko se je po kratkem novoletnem oddihu v Sloveniji vračal na izpolnjevanje svojih državnih nalog. Našo delovno skupnost je smrt tega pogumnega in vztrajnega borca za pravice delavskega razreda pred vojno, med njo in po njej, v zadnjem času pa še posebej neumornega delavca pri uveljavljanju ukrepov za našo gospodarsko obnovo po smernicah gospodarske reforme, prizadela tem bolj, ker bi ga zdaj še zelo, zelo potrebovali.

5. januarja ob 9.30 dopoldne se je naš delovni kolektiv zbral ob tej tragični izgubi na komemoraciji v obdelovalnici tovarne. Spominke besede o pokojnem revolucionarju, narodnem heroju, političnem voditelju, partijskem delavcu in državniku je spregovoril sekretar tovarniškega komiteja Milan Vidmar, ki je med drugim dejal:

»Boris Kraigher je bil rojen 14. februarja 1914 v Gradišču v Slovenskih goricah. Že kot študent se je vključil v napredno gibanje in maja 1934 postal član KPS. Od tedaj se je pretežno posvetil delu v Partiji. Kot odkrit in neustrašen bорец za pravice delavskega razreda je bil večkrat aretiran in obsojen.

Med opravljanjem vodilnih nalog in funkcij v CK KPS in osvobodilnem gibanju je bil leta 1942 aretiran in odpeljan v koncentracijsko taborišče.

Od tam je pobegnil in odšel v partizane, kjer je prevzel posle komisarija glavnega štaba NOV in PO Slovenije.

Po vojni pa je opravljal pomembne politične in državne funkcije v Ljubljani in Beogradu: bil je član prve slovenske vlade, ustanovljene v Ajdovščini, nato pa dolgo let predsednik izvršnega sveta SR Slovenije in nazadnje podpredsednik zveznega izvršnega sveta. Ves ta čas je bil tudi v najvišjih organih ZKJ in nazadnje član predsedstva CK ZKJ, kakor tudi v organih SZDL in drugih politično-družbenih organizacij.

Že te funkcije, ki jih je zmeraj zagrizeno in vneto opravljal kot neutrudljiv delavec in nepopustljiv revolucionar, odkrivajo vso obsežnost njegovega neumornega dela v službi socialistične ideje in domovine. In prav ko se je z zmeraj enako mu verno vrgel na delo za obnovo našega gospodarstva, nam ga je tragična usoda prezgodaj ugrabila. Če nas je njegova nesrečna smrt tako globoko pretresla, nas pušča njegov odhod sredi največjih prizadevanj za blaginjo naših narodov — neme in v najgloblji žalosti, ker je odšel od nas tako vztrajen delavec in dosleden bорец za pravice delovnih ljudi. — Slava njegovemu spominu!

Po enominutnem molku v počastitev spomina na pokojnika je Ivan Sabol prebral sožalno brzojavko, ki jo je naš kolektiv poslal predsedstvu CK ZKJ, predsedniku DSP Marjan Kompolšek pa brzojavko zveznemu izvršnemu svetu.

Že ob prvi novici o tragični smrti Borisa Kraigherja pa je v ljubljanskem radiu 4. januarja ob 15. uri izrazil globoko pretresenost vseh naših delovnih ljudi ob tej veliki in prežgodnji izgubi predsednik UO našega podjetja inž. Viktor Nolimal.

Skopska železarna dela

27. decembra lani so prižgali in dali v poskusno obratovanje prvo elektro-redukcijsko peč v skopski železarni, s čimer je železarna začela delati. Nekaj dni po novem letu pa so iz te peči prišle tudi že prve tone surovega železa. Železarni Skopje, ki ji je naše podjetje dobavilo več kot 30 električnih mostnih dvigal, med njimi tudi takšnih, ki neposredno sodelujejo v tehnološkem procesu proizvodnje, iskreno čestitamo!

PLANSKE NALOGE V LETU 1967

PRAVILA SO ZNANA — PA SE LOTIMO DELA!

Dne 29. 12. 1966 je delavski svet podjetja potrdil proizvodni plan za leto 1967. S tem aktom smo se obvezali, da bomo proizvedli

skupne proizvodnje	20.510 ton
blagovne proizvodnje	14.340 ton

Finančna realizacija pa je planirana v višini 20,804 milijarde starih dinarjev. Te tri, na videz visoke številke, pa moramo takoj označiti kot najnižjo spodnjo mejo, s katero je oznamovano naše mesto v jugoslovanskem in svetovnem gospodarstvu; to je meja, prek katere moramo priti, če hočemo zadostiti našim potrebam in željam, navsezadnje pa je to tudi meja, ki pomeni za nas obstanek.

Vprašajmo se, ali smo sposobni izpolniti ta plan? Prepričani smo, da bi vsi, ki so v zadnjih 20 letih sodelovali pri mnogih uspehih Litostroja, odločno rekli: da. Poglejmo ponovno našo obvezo: skupna proizvodnja — 20.510 ton. Saj to je vendar manj, kot pa smo v letih 1963, 1964 in 1965 že naredili, in to z manjšim številom delavcev!

Kako pa je z blagovno proizvodnjo 14.340 ton?

Ta obveza je za 14,7 % višja kot do sedaj najvišje dosežena v

kritično. Kako bo, je odvisno od nas samih.

Finančna realizacija je planirana v višini 20,804 milijarde starih dinarjev. Toda zelo malo koristi bi imeli od te visoke številke, če bi imeli med letom prav toliko proizvodnih stroškov. Zato je pomembnejša postavka planirani dohodek, ki predstavlja razliko med skupnimi dohodki in proizvodnimi stroški. Dejanski dohodek ugotovi podjetje šele konec leta po zaključnem računu, potrebuje pa ga za pokritje med

ne prejemke in sklade v naslednjem letu itd., vtem ko se zane-marjanje skladov lahko v prihodnje zelo maščuje.

Da pa se lahko odločimo za neko razmerje med osebnimi prejemki in skladi podjetja, moramo dohodek najprej ustvariti. Zaželeno je, da je čim večji. Kakšne možnosti imamo? V glavnem tri:

- Ob enakih proizvodnih stroških večji skupni dohodek.
- Ob enakem skupnem dohodku manjši proizvodni stroški.
- Ali pa kombinacija obeh možnosti.

Prva rešitev je najbolj primer-na; toda tu naletimo na ekonomske zakonitosti tržišča, ki nam višjih cen ne prizna.

Druga možnost so nižji proizvodni stroški. Če smo v letih 1964, 1965 in 1966 govorili o odkrivanju skritih rezerv, jih moramo leta 1967 in v prihodnje odločneje izrabljati.

Ob tem lahko navedemo nekaj primerov:

- razno železje »brez lastnika«, ki leži po dvorišču, je lahko seveda surovina za našo livarno ali pa celo uporaben polproizvod. Ko ga obdelamo, je brez vrednosti. Isto velja tudi za nekatere gotove izdelke, ki so izpostavljeni atmosferskim nevarnostim, kot so sonce, dež in sneg, kar jih spreminja v rjo.
- Pozabljamo, da se takrat, ko gorijo luči ali se vrte elektromotorji brez haska, števec, ki meri potrošeno energijo, marljivo vrtil, nam pa manjša dohodek.
- Odpadek od slabo krojene pločvine je mnogo manj vreden kot nova pločvina. Isto velja za ostale polfabrikate.
- Vzemimo še dva računski primera, ki sta uporabljiva pri obravnavanju zaloga, zaloga gotovih izdelkov in nedokončane

proizvodnje: predpostavljamo, da nas veljajo izposojena obratna sredstva 15 % na leto.

Prvi primer: za vsak material ali gotov izdelek, ki leži neuporaben ali pa neprodan v skladišču 5 let, porastejo stroški v zvezi z njim najmanj za 100 %, ali kot pravimo po domače: obresti ga požro. V te stroške ne šte-jemo skladiščnega prostora, vzdrževanja in podobno.

Drugi primer: koliko nas velja z istim pogojem ena milijarda starih dinarjev na dan, na mesec, na leto, pri čemer se ne spuščamo v to, ali je koristno vložena ali pa zamrznjena.

Odgovori: 416 tisoč 666 starih din na dan, 12.500.000 starih din na mesec in sto petdeset milijonov starih din na leto!

Po drugi strani pa lahko pametno obračunaj denarja v enaki ali pa še večji meri prispeva k dohodku podjetja.

Kot že omenjeno, pokrivamo osebne prejemke delavcev iz dohodkov podjetja. V letu 1967 je

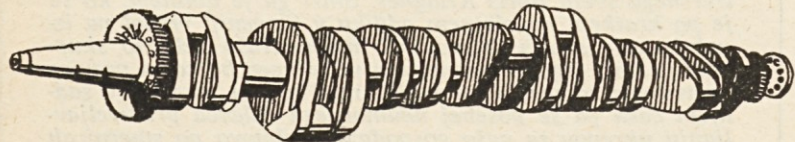
planirano osebnih bruto prejemkov v višini 5,7 milijarde starih dinarjev. To je 500 milijonov ali približno 10 % več, kot je bilo izplačanih v letu 1966.

Ali so osebni prejemki lahko večji?

Tega danes še ne vemo. Enako se lahko vprašamo, ali smo pravilno planirali. Zato je nujno potrebno, da znotraj podjetja uredimo še marsikaj, da bomo sproti vedeli, kje smo z našimi strem-ljenji po čim boljšem poslovnem uspehu. Poudariti moramo, da nobena planirana postavka ni fiksna, temveč mora biti podvržena upravičeni kritiki, mora biti rezultat ekonomske presoje in kasneje rezultat obračuna proizvodnje. Vse to pa velja v celoti tudi za osebne prejemke.

Ko pričujemo novo poslovno leto in imamo pred seboj nov proizvodni plan, lahko rečemo: »Pravila igre so znana, pa se lotimo dela!«

V. N.

letu 1965. V zvezi s tem citirajmo dobesedno stavek iz predloga proizvodnega plana:

»... je zaradi zaostanka pri osnovni finalni proizvodnji planirano za leto 1967 11 tisoč ton proizvodnje, pri čemer so upoštevane vsa naročila, ki rokavno pridejo v poštev do konca prihodnjega leta (mišljeno je leto 1967), tako da ne bi imeli več rokavnih zaostankov.«

Med drugim nam pove tudi to, da bi izpolnitev proizvodnega plana pomenila dvojni uspeh, razen finančnega učinka še rokavno izpolnjevanje pogodbenih obvez, kar pa pomeni spet eno najboljših referenc v poslovnih odnosih.

Nekatere obveznosti, ki nam jih nalaga finalna blagovna proizvodnja v letih 1967, so:

vodnih turbin	3800 ton
črpalk	1770 ton
industrijskih žerjavov	1450 ton
dieselskih motorjev	1440 ton
talnih transportnih sredstev	1270 ton
strojnih delov	410 ton
hidravličnih stiskalnic	330 ton
strojev za cementarno	300 ton
opreme za železarne	100 ton
reduktorjev	100 ton
strojev za opeko	20 ton
kompresorjev	10 ton

skupaj 11.000 ton

Izpolnitev teh obveznosti ne bo lahka, pa tudi tako težka ne, če bomo že v začetnih mesecih tega leta sproti ugotavljali, koliko smo že naredili, in če bomo pravočasno odstranjevali objektivne in subjektivne težave.

Za PE MO je v proizvodnem planu predvideno:

skupne proizvodnje	5050 ton
blagovne proizvodnje	2860 ton

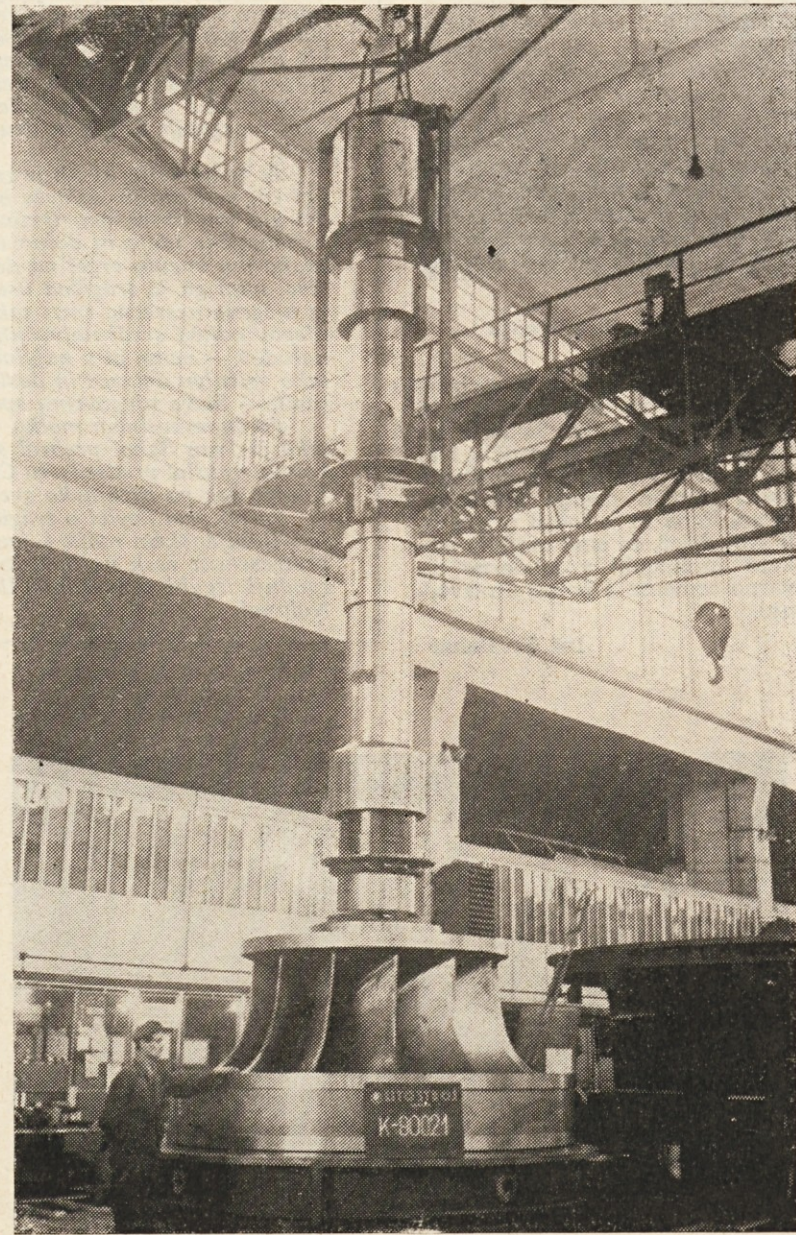
za PE PK:

skupne proizvodnje	3500 ton
--------------------	----------

za PE OO:

skupne proizvodnje	860 ton
blagovne proizvodnje	480 ton

Medtem ko je planirana proizvodnja za PE FI skoraj vsa pokrita z naročili, obstajajo v PE MO, PK in OO še proste kapacitete. Ta problem nas z vso resnostjo opozarja na nove razmere na domačem in tujem trgu, ki neizprosno terjajo uveljavitev ekonomskih načel: dobra kvaliteta, nizka cena in hitra dobava. Po vsem tem lahko ugotovimo, da leto 1967 za nas ne bi smelo biti

Turbinska gred za marokansko HE Mechra Klila z močjo 30700 KM

0 delu socialne komisije

Precej razširjeno je mnenje, da sindikalna organizacija nič ne dela, da je postal sindikat že kar nepotreben, medtem ko je v preteklem razdobju le še kaj nudil delavcu. To ozko in netočno mnenje izvira iz nepoučenosti, slabe informiranosti in ne nazadnje tudi iz pretirane skromnosti tistih, ki še vedno požrtvovalno delujejo v sindikatu.

Z razvojem naše družbe in spremenjenih odnosov v njej so se menjale naloge sindikalne organizacije. Želimo seznaniti zainteresiranega bralca z delom komisije »Skrb za človeka«, ki jo na kratko imenujemo »Socialna komisija«. Skrb za človeka ni sedaj takšna kot prejšnja leta. Prej se je ta skrb manifestirala z običajno trgovino, ko smo nabavljali za člane sindikata kurjavo, ozimnico in druge dobrine (včasih tudi nekurantno blago); zdaj pa posvečamo skrb tistim članom naše delovne skupnosti, ki so potrebni dejanske pomoči in podpore, vtem ko smo trgovanje prepustili za poklicani trgovski mreži. Priznati moramo, da je bila ta sprememba nujna, saj je prav trgovanje v sindikatu zavajalo člane v zmotno mnenje o potrebi sindikata in so prenekateri sodili dejavnost organizacije samo po večjem ali manjšem obsegu trgovine, ki jo je imel sindikat v podjetju. S tem seveda ne zanikamo upravičenosti prejšnje oblike skrbi za človeka, ki je bila ob nerazviti trgovini nujno potrebna. Sedaj, ko so se stvari kakovostno spremenile, pa je bila sprememba težišča dela socialne komisije nujno potrebna. Pri tem moramo ugotoviti, da se delo omenjene komisije ne opazi tako, kot se je trgovina v podjetju.

Da bi vprašanje dodeljevanja pomoči ne bilo stihijsko odvisno od osebnih faktorjev in poznavanja, oziroma od raznih drugih subjektivnih momentov, je socialna komisija pri Izvršnem odboru sindikata izdelala kriterije za ugotavljanje ogroženosti in lestvico pomoči za razne primere, na podlagi katerih so se kasneje obravnavale in reševale prošnje za dodeljevanje pomoči. Novost v tem delu je bilo tudi spremenjeno stališče, da Izvršni odbor iz svojih namenskih sredstev dodeli ogroženemu le polovico pomoči, kolikor jo dodeljuje osnovna sindikalna podružnica. Ta sprememba je bila nujno potrebna, saj nam je vsem znano, da so nekatere podružnice razpolagale z več sredstvi, druge z manj, prav tako pa je tudi število zdravstveno in socialno ogroženih v posameznih PE/S bilo različno. Zato je komisija predvsem upoštevala ogroženost in stisko posameznika; če sindikal-

na podružnica ni imela sredstev, je komisija pri Izvršnem odboru dodelila iz namenskih sredstev potrebno pomoč.

Na tej osnovi je bila dodeljena pomoč v preteklem letu 36 članom kolektiva, in to v znesku 8.661,56 Ndin; razen tega pa je bila dodeljena pomoč še 22 porodnicam v znesku 980 Ndin. Pomoč je bila izročena najpogostejšim, ki so sami zaprosili zanj, v nekaterih primerih pa tudi na predlog sindikalnih podružnic.

Zadnje dni decembra so člani komisije obiskali 15 naših sodelavcev, ki so že več kot šest mesecev bolni. Vsi, ki smo jih obiskali, so bili prijetno presenečeni, da se jih sodelavci spominijo. Tako je na primer v Savinjski dolini sosed našega bolnega sodelavca, ki je tudi že dalj časa v bolnišnem staležu, izjavil, da se v njihovem podjetju, čeprav je uprava v bližnjih Nazarjih, ne bi tega nikdar spomnili.

Razen podpor in obiskov bolnikov je socialna komisija omogočila zdravstveno šibkim in socialno ogroženim članom kolektiva okrevanje v naših počitniških domovih. Tako je bilo na oddihu v Fiesi 18 članov, na Sorici pa 3 članov kolektiva.

Tudi v preteklem razdobju so bili dodeljeni lesni odpadki 116 članom našega podjetja z nižjimi osebnimi dohodki.

Žal moramo ugotoviti, da večkrat zaprosijo za lesne odpadke tudi sodelavci z lepimi osebnimi dohodki in če ne dobe dodeljenih lesnih odpadkov, negodujejo. Uporabljamo to priložnost, da opozorimo vse člane, da je dodeljevanje lesnih odpadkov le ena izmed oblik pomoči socialno ogroženim, nikakor pa ne splošna pravica članov kolektiva z daljšim delovnim stažem v podjetju.

Tako smo skušali seznaniti člane z delom komisije, ki ni bilo majhno. Seveda pa priznavamo, da bi bilo mogoče narediti tudi kaj več. Ko poteka obračun dela sedanjega izvršnega odbora in njegovih komisij, pozivamo vse člane sindikata, da podpro novi Izvršni odbor in novo socialno komisijo, da bi ta imela še večje uspehe, kot smo jih imeli doslej.

S. M.

Kako izvajamo politiko in stališča ZK

in kako jih uveljavljamo v vsakdanji praksi

NEKAJ MISLI Z LETNIH KONFERENC OSNOVNIH ORGANIZACIJ ZK LITOSTROJA, KI SO BILE ZAKLJUČENE V PRVI POLOVICI DECEMBRA 1966. KOMUNISTI SMO TEMELJITO IN VSESTRANSKO PREGLEDALI DELO OSNOVNIH ORGANIZACIJ IN SPREGOVORILI O TEM, KOLIKO SMO BILI USPEŠNI PRI URESNICEVANJU SPREJETIH STALIŠČ IN SKLEPOV V OSNOVNIH ORGANIZACIJAH ZK ALI V CELI TOVARNI.

Po IV. plenumu CK ZKJ so se osnovne organizacije obrnile k sebi, k svojim problemom, k svoji dejavnosti članov ZK, predvsem z vidika vsebinskega dela in organiziranosti ZK v našem podjetju.

Reforma nas samih — reforma mišljenj

Težko namreč razumemo tudi komunisti, da je danes povsem drugačen položaj v našem ekonomskem razvoju, ker se vse bolj uveljavlja zakon ekonomike. Vse bolj se uveljavlja tudi spoznanje, da je namreč teže prodajati kot proizvajati in zato je za dosego gospodarske reforme potrebno še mnogo naporov, predvsem pa je potrebna reforma nas samih — reforma mišljenj, so poudarili komunisti PPB, GRS in MB. Tega se premalo zavedamo in se nekateri preradi prepustijo toku razvoja, namesto da bi se vključili v njegovo oblikovanje. Komunisti te osnovne organizacije so najbolj neposredno v tem tokokrogu med proizvodnjo in tržiščem. O mnogih vprašanjih so že razpravljali, vendar se je po njihovi oceni realizacija njihovih zaključkov vse premalo aktivirala. Ocenili so, da je sodelovanje vseh služb preveč površno in časovno včasih neusklajeno, da kritizirajo proizvod-

na področja, ta pa njih, da ne najdejo skupnega jezika v osnovnih vprašanjih, kar bi bilo potrebno za hitrejšo izvrševanje naročil in ekonomičnejše poslovanje, a za to so odgovorni tudi komunisti. Ocenili so, da se samoupravni odnosi ne razvijajo tako, kot je želeno, da bi ekonomske enote postale res ekonomske, ne pa le enote, ki ovirajo samoupravno rast, kar onemogoča proizvajalcem uveljavljanje takih rešitev, ki so v neposredni zvezi z njihovimi interesi in tudi z interesi delovnega kolektiva. Zato je nujno, da komunisti nenehno vsestransko analiziramo sistem delavskega samoupravljanja in oblike dela, da se zagotovo resnične samoupravne pravice v okviru politike podjetja. Mnenja so, da člani ZK vse premalo dojemajo našo vlogo, da smo še vedno navajeni, da delujemo zunaj teh organov v osnovnih organizacijah. Najtežje je sedaj, ko je potrebno spremeniti odnos, menjati mišljenje in razviti potrebno vsebino delovanja članov ZK v samoupravnih mehanizmih. Ocenili so, da imajo komunisti premajhno vlogo in ne najbolj pravilne odnose v kolektivu, kjer delajo, kar se kaže v

premajhni zainteresiranosti za reševanje problemov. Zato je nujno, da ZK Litostroja postavi to vprašanje pred svoje člane. Če želimo te napake postopoma odpraviti, je nujno potrebna večja aktivnost komunistov, saj gre za vrsto idejnih vprašanj, ki bi jih komunisti morali odločneje reševati tam, kjer so in kjer delujejo.

V zvezi z delitvijo osebnega dohodka menijo, da to vprašanje le preveč parcialno rešujemo, saj je to povezano z nizom organizacijskih in drugih vprašanj, ki so še nerešena. Med drugim so spregovorili o nalogah komunistov PPB, GRS in MB v zvezi z vse zahtevnejšim ekonomskim položajem na tržišču in podarili, da si je potrebno bolj prizadevati za uspešno vključitev na tržišču in se obdržati. Zato bo potrebno temeljito analizirati oblike pristopa in poti na tržišče ter dosledneje sodelovati s proizvodnjo in ostalimi službami, za kar so odgovorni predvsem člani ZK. Svoje mesto mora to imeti razvojna služba, ki ji je potrebno dati večji poudarek za vključitev na mednarodno tržišče. Izpolnjevanje našega proizvodnega plana je potrebno v bodoče temeljito reševati v povezavi z raziskavo tržišča, ki je eno izmed zelo važnih vprašanj za komuniste in vse proizvajalce. Zelo važno mesto mora zavzemati v izvrševanju programa dela in nalog komunistov javnost dela, ki je velika vrednota in ne smemo dovoljevati, da bi se v bodoče potiskala v ozek organizacijski princip. Javnost dela mora predstavljati obliko vsklajevanja mišljenj in pogledov vseh članov ZK in vseh proizvajalcev. Ne gre tu samo za posvetovanja in aktivne komunistov, temveč za posvetovanje z ljudmi, ki delajo v samoupravnih organih, sindikatu, Zvezi mladine, preden formiramo sklepe in stališča. Kajti javnost dela nas navaja na kontrolo sklepov in stališč, zagotavlja kolektivno vodenje in onemogoča, da bi kdo svoja stališča proglašal za stališča komunistov Litostroja, saj je prav v tem izražena tudi moč našega dela. Dotaknili so se še vprašanja odgovornosti na vseh področjih, predvsem seve odgovornosti komunistov. Zmeraj vidimo drugega, sebe pa ne, ali le zelo malo; razen tega kritika pri nas še ni dovolj ustvarjalna. Ustavljamo se vedno takrat, kadar bi bilo potrebno rezati, to je, kadar bi bilo treba za neizpolnjevanje sklepov in stališč ukrepati in tudi kaznovati. Spregovorili so še o kadrovski politiki, delu ZM, sindikatu in ideološkem izobraževanju.

Planiranje in programiranje v ospredju razprave

Ustreznejša organiziranost ZK v Litostroju je naloga vseh članov, če hočemo, da izoblikujemo tako strukturo in poiščemo takšne metode dela, ki bi omogočile članom sorodnih delovnih področij, ali istim interesnim skupinam, oblikovati mnenje in stališča, kako naj službe določenih področij smotrneje zaživijo prav ob pobudi članov ZK, ki delajo na teh področjih in se po njih zgledujejo tudi drugi člani delovnega kolektiva pri izvajanju programa ZK v našem podjetju, so poudarili na letni konferenci komunisti osnovne organizacije Splošne administrativne službe. Nove osnovne organizacije, ki so

formirane ob letošnjih konferencah, naj bi pomenile prehod k delovanju članov ZK po posameznih področjih dela, oziroma posameznih problemih v okviru celotnega podjetja. Zato naj tudi številčno večje osnovne organizacije zažive, v obsegu samoupravnih enot naj postanejo osnovne celice, ki bodo sposobne povezovati člane za obravnavo lastnih problemov in jih usposablja za nosilce akcij, kakor jih bodo porajale potrebe upravljalcev Litostroja.

Delo osnovne organizacije ICL je bilo v preteklem obdobju orsedotočeno predvsem na oblikovanje načel in smernic, na oblikovanje samoupravnih odnosov in samoupravnih organov na področju izobraževanja. Zaživel so organi neposrednega upravljanja, kot so: razredne skupnosti, šolska in domska skupnost, svet centra, upravni odbor centra in drugi organi. Težišče dejavnosti članov ZK je bilo preneseno v vzgojne izobraževalne aktivne, zato so imeli manj sestankov osnovne organizacije.

Osnovna organizacija KS ugotavlja, da je le delno uspela s svojim delovnim programom, čeprav je ta izhajal iz načrta sprejete kadrovske politike organov samoupravljanja. Delni neuspeh pripisujejo temu, da je bil program morda preobsežen in da so ga prehiteli trenutni dogodki.

Komunisti organizacijske službe EAS, DUR in sekretariata so posebno poudarili, da je z AODM narejen korak naprej, vendar opozarjajo, da naj bo revizija ocenitev čim bolj dosledna, realno ni pravilno izvedena, potrebno pa je izvajanje AODM dosledno spremljati, kar naj pomaga k izpopolnitvi delitvenega sistema po delu na slehernem delovnem mestu kot dopolnjevanju pravilnikov o delitvi OD po enotah.

Člani osnovne organizacije bodo nadalje prispevali k izpopolnjevanju samoupravnega sistema kot pomembnega člena v procesu družbene reforme. Z načelom združljivosti funkcij bodo omogočili kvalitetnejše delovanje članov ZK, posebno na področjih planiranja in programiranja, skrbi za človeka v novih razmerah gospodarjenja in za uspešno opravljanje vsebinsko zahtevnih ter družbeno odgovornih nalog, za kar naj okrepijo svoje vrste z mlajšimi, strokovno bolj razgledanimi delavci.

Planiranje in programiranje je v ospredju vseh večjih sestankov komunistov Litostroja v preteklih letih in je izhodišče za racionalno in uspešno delo. Delovni in časovni plan družbeno političnega dela je tem bolj vezan na dosledno izvajanje, ker je poslovanje delovne organizacije usmerjeno k izoblikovanju metodologije programiranja in planiranja, ker so posamezni plani in programi usklajeni s tehničnimi, tehnološkimi, kadrovskimi in finančnimi možnostmi in ker so ekonomsko upravičeni glede na tržne razmere. Tako izdelani plani vnašajo vedno več zahtevnih novosti v sistem in vrednotenje dela, povzročajo več globljih konfliktov s konservativnimi gledišči, z dosedanjimi delovnimi navadami in razvadami. Njihovo neizpolnjevanje pa nam prizadeva tudi večjo materialno škodo, posebno kadar od takih planov neodgovorno odstopamo, oziroma jih nepripravljeno spreminjamo ali se ustavljamo ob nepredvidenih težavah. Plani morajo biti izdelani za vsa področja organizacij in se morajo med seboj vsebinsko in časovno vsklajevati. O tem smo se prepričali prav ob tistih delovnih programih TK in osnovnih organizacij, ki niso bili v celoti izpolnjeni, ker so bili

preobsežni, vrstni red akcij pa je bil spremenjen zaradi raznih trenutnih dogodkov.

Pasivnost članov ZK in ostalih družbeno-političnih organizacij odseva v preobremenjenosti z družbenimi funkcijami. Zato so pogostokrat samo sebi prepuščeni; posamezniki ali skupin pa ne kličemo na odgovornost ali ne spremljamo poteka izvrševanja nalog, ali pa premalo objektivno ocenjujemo uspehe ali neuspehe. Poseben poudarek so dali spregledanju nove delovne sile iz ICL v podjetje. Dolžnost vseh nas mora biti, da v prihodnje ta mladi kader seznamimo z vsemi nalogami in ga aktivno vključimo v tovarniško življenje. V razpravi so nakazali vrsto vprašanj, ki jim bo novo vodstvo osnovne organizacije v svoji mandatni dobi moralo posvetiti vso pozornost in skrb, pri čemer mu bo moral z aktivnim delom pomagati vsak član ZK.

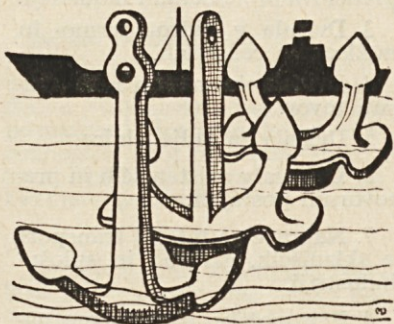
Zaostri disciplino v ZK in kontrolirati izpolnjevanje sprejetih nalog

Komunisti osnovne organizacije PK so se na letni konferenci zavzeli, da bodo v bodoče gojili odprt odnos do dela v ZK, kakor vsepovsod, kjer delajo. Zato je nujno urediti medsebojne odnose, da ne bodo ovira idejno politični enotnosti ZK, kakor tudi zaostri disciplino in kontrolirati izvrševanje sprejetih nalog.

Iz razprave izhaja, da člani ZK nudijo premalo pomoči za tesnejše sodelovanje med družbeno-političnimi organizacijami in organi upravljanja. Čuti se pasivnost članov ODS v razpravah, ker niso o vsem pravočasno informirani, zato je rezultat pri odločanju samo »kimanje«. Ugotavljajo, da posamezni sklepi UO demoralizirajo njihove člane, ker so nasprotni njihovim stališčem. Smatrajo, da bi sklepe ODS morali bolj upoštevati, kajti to so pravice delovnih ljudi in samoupravnih organov.

Zato je nujno, da se bodo vnaprej bolj dosledno borili za uveljavljanje svojih sklepov in stališč na vseh nivojih, kajti le na ta način bodo vskladili mnenja, ki so si bila pogostokrat tako močno navzkriž.

Idejno izobraževanje članov ZK, samoupravljalcev in vseh drugih proizvajalcev v enoti in tovarni nima tistega mesta, ki mu pripada. Rezultati našega delovanja so vidni tako v delu samoupravnih organov kakor v

osnovni organizaciji in v vseh družbeno-političnih organizacijah. Mislim, da je sedanja idejna raven precejšnjega dela članstva ZK bolj prilagojena temu, da izvaja politiko in konkretne naloge, manj pa temu, da razume širše družbeno-politične in ekonomske probleme.

Ob novi reorganizacijski strukturi osnovnih organizacij bomo morali mobilizirati širok krog proizvajalcev za ideološko ekonomsko izobraževanje.

Poseben poudarek so dali delu mladine, ki ji ni uspelo, da bi postala organizacija vse mladine

plöčevinarne, da bi zadovoljevala njene osnovne idejne, kulturne in druge zahteve. Ta položaj dela mladine narekuje ZK ne samo v plöčevinarstvu, temveč tudi v drugih PE/S, da se resno lotimo problemov mladine, kajti ti so povezani z uresničitvijo vsebine in metode dela ZK; njihovi problemi so hkrati problemi ZK. Mlade je potrebno iz kritičnega duha in nezadovoljstva v sedanjem položaju usmeriti na konstruktivna dejanja in k iskanju novih poti v proizvodnji, ekonomiki in družbenih odnosih.

V razpravi so spregovorili še o dolgoročnem planiranju in programiranju podjetja, ki ga je potrebno izdelati precizno, po etapah, nadalje o raziskavi novih tržišč, delu družbeno-političnih organizacij in drugem.

Reorganizacija ZK — boj za samoupravne odnose

V sistemu samoupravljanja komunisti ne morejo sami spremeniti odnosov. Zato moramo iskati nove oblike za izpopolnjevanje samoupravnih mehanizmov ob večji aktivizaciji komunistov, kajti od njih lahko pridejo najboljše in najkonkretnjeje prispevki, kar naj bi odsevalo tudi iz reorganizacije ZK, so poudarili komunisti mehanske obdelave. Ugotavljajo, da enote izgubljajo svojo samostojnost prav pri določitvi faktorja za izplačilo OD, s čimer je kršeno načelo delitve po delu in uspehu enote, za kar se komunisti nenehno prizadevamo. Široko razpravo so imeli o nagrajevanju in AODM, iz katere nismo uspeli povzeti kaj več kot to: Ali naj to mi uredimo? To morajo urediti strokovne službe in komunisti, ki tam delajo in ki so za svoje delo odgovorni ZK. V razpravi so spregovorili še o proizvodnem programu za letošnje leto in izpolnitvi plana za leto 1966. Posebnih političnih ocen in nalog komunistov za izpolnitev tega pa nisem zasledil v razpravi.

Govorili so še o reorganizaciji mehanske obdelave, o delu komunistov, kadrovski politiki, informiranosti in drugem.

Za prelomnico v dosedanjem načinu dela

Komunisti osnovne organizacije MO nismo bili pripravljeni na tako razsežne koncepte poreformске politične aktivnosti, zlasti ne, ker ti procesi ne zahtevajo enkratnega posega, temveč zahtevajo nenehno angažiranje, prelomnico v dosedanjem načinu dela. To ni kampanjsko delo, temveč dolgoročno gospodarsko-politična orientacija. Novi ukrepi in resnejši položaji na tržišču so gotovo razgibali tako samoupravne organe, kot tudi druge politične sile enote MO, posebno glede planiranja, ki so ga ocenili kot nerealno, na kar so opozorili pravočasno. To nalaga komunistom, da bodo v bodoče enotni nosilci pobud za reševanje političnega bistva konkretnih problemov, z enotno formiranimi stališči v pristojnih organih.

Na konferenci osnovne organizacije so osvetlili nekatere politične probleme iz proizvodnje. Posebno mesto zavzema nezasedenost kapacitet. Predvideno zmanjšanje delovne sile ima zelo velik politični odmev in zaostreje medsebojne odnose, tako v enoti, kakor proti drugim enotam in službam. Precejšen del komunistov se je angažiral v samoupravnih in političnih organih, pravočasno je opozarjal na politične in materialne posledice zaradi zmanjševanja blagovne pro-

(Nadaljevanje na 6. strani)

Razgled po proizvodnem področju transportnih naprav

V seriji člankov smo podrobneje prikazali podrobnosti nekaterih področij našega proizvodnega programa. Pravilo je, da naši sodelavci, ki nimajo pregleda nad vsemi podrobnostmi, poznajo vsaj v grobih obrisih vse veje našega proizvodnega programa. Marsikdo ne ve, čeprav sodeluje v proizvodnji, kako daleč smo že prodrli z našimi proizvodi, kako poznani smo, kakšne uspehe smo dosegli, če pri tem ne gledamo na našo vlogo in pomen iz malega, utesnjenega zornega kota v notranjosti našega podjetja, temveč iz večje oddaljenosti, ko postavimo Litostroj vstric vsem znanim našim in svetovnim podjetjem te vrste. To pot se bomo ozrli po področju naših transportnih naprav.

1. Splošne poteze gradnje dvigal

Podčrtati je potrebno dve značilnosti, po katerih se odlikuje to področje pred vsemi ostalimi: prva je dosledna **standardizacija in sistematika**, a druga izredno živ **razvoj**, ki mu daje vodilno mesto, in to ne samo v jugoslovanskem okviru.

Iz prvotnih preprostih poizkusov raznih elementov je zrastle **znanstvena standardizacija** na osnovah modularnega sistema z normnimi geometričnimi vrstami, ki predstavlja izrazito racionalizacijo pri konstruiranju. Zasnova je bila celotna sistematika gradnje dvigal ne samo v smislu posameznih gradbenih elementov, temveč tudi v pogledu proračunov, razdelitve dvigal po težavnostnih razredih ter unifikacije materiala. Naši inženirji so bili na tem področju pionirji, saj opažamo v Zahodni Nemčiji šele pred tremi leti prve poskuse v tej smeri.

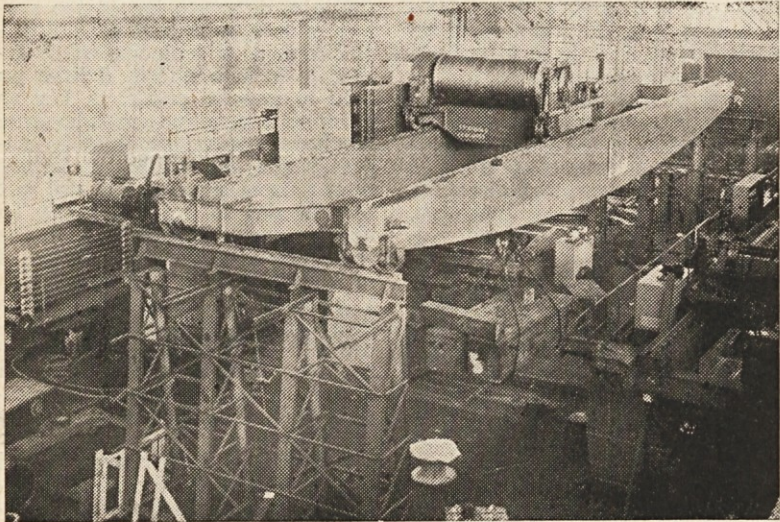
Danes ta standardizacija ni več samo v okvirih Litostroja; prešla je v državne standarde, saj jo je v celoti prevzel JUS. Imamo že 31 JUS standardov, ki so obvezni za vso državo. Tako morajo vsi

2. Nazivi posameznih naprav

Pri nazivih, ki služijo za razne transportne naprave, je še precej zmešnjave, zato je potrebna ob tem kratka razlaga. Dvigala so vse naprave, ki dvigajo bremena; edino stolpna dvigala s krakom lahko imenujemo žerjave, ker so pač podobni ptici žerjavu. Maček je samo del dvigala, ki se premika po tračnici — po novem ga imenujemo prevozni vitel. Dvigalo z mostom na električni pogon imenujemo EMD — električno mostno dvigalo. Če je dvigalo s portalnim mostom, ga imenujemo EPD — električno portalno dvigalo. Električni vitel, ki ga lahko obesimo pod stroj (DE-MAG) imenujemo VV — viseči vitel, če ga obesimo na premična viseča kolica — VK, se lahko premika po I-profilu. EMDG je električno mostno dvigalo z grablcem, a EMDP je električno mostno dvigalo s polipom.

3. Področje udejstvovanja

Udejujemo se na vseh področjih, na katerih nastopajo transportne naprave. Naj naštejemo ta področja:

Slika 1:
Električno tekhalno dvigalo 100/15 Mp z razpetino 19,2 m iz razreda splošno industrijskih dvigal, ki rabi za montažo največjih dieslovih motorjev pri firmi Burmeister & Wain v Kopenhagenu na Danskem.

ostali jugoslovanski proizvajalci delati po litostrojski standardizaciji dvigal. Lahko smo ponosni na svoje vztrajno delo, čeprav nas čaka še mnogo truda, kajti razvoj terja nenehno izpopolnjevanje obstoječega stanja, a standardizacija ne sme pomeniti ovire.

Razvojno delo je omogočalo, da smo imeli vedno najsodobnejše izvedbe, da smo v tem pogledu vodili pred vsemi drugimi. Študijsko-raziskovalno delo je dajalo vedno nova in nova izhodišča za lažje, racionalnejše, sodobnejše, zanesljivejše izvedbe. Omeniti je treba predvsem tri področja, na katerih smo napravili najvidnejši napredek: v problemu tekhalnih koles, v kompaktnejših vozniških obratovalih ter v splošni obliki tekhalnih mostov. Pravo revolucijo smo izvedli s prehodom od dvonosilnih na enonosilne mostove, ki jih imamo zavarovane s tremi patenti. Pripomniti je treba, da imamo našo nadaljnjo ekspanzijo v bistvenih točkah pokrito z 9 patenti in z modelnimi zaščitami. V tem se kaže naša prihodnja politika, da si sadove našega razvojnega dela nemudoma pravno zaščitimo, kar je povsem v skladu z novim gospodarskim položajem naših podjetij.

1. Splošna industrijska dvigala.
2. Dvigala v železarnah, valjarnah in topilnicah, kakor tudi v predelovalni nemetalni industriji.
3. Dvigala v hidro-, termo- in nuklearnih centralah.
4. Dvigala in naprave za razsuti tovor.
5. Dvigala za ladjedelnice.
6. Dvigala v pristaniščih in pretovornih postajah.
7. Naprave za interni transport v skladiščih, garažah in splošni industriji.
8. Pnevmatske transportne naprave za razsuti tovor.

Razdelitev po področjih pa ne pomeni hkrati razdelitve dvigal po tipih, saj nastopa lahko dvigalo s kavljem v strojnem podjetju, v hidrocentrali ali za montažo v valjarni. Zato je treba prikazati vrste tipov dvigal po funkcionalnosti. Pri tem moramo že poseči po sistematiki dvigal glede na razdelitev v razne delovne grupe. Dvigalo nosilnosti 16 Mp (Mp pomeni po novem tonu) je lahko lahke, normalne, težke ali izredno težke izvedbe. Razdelitev v delovne grupe je prikazana v sledeči tabeli:

Delovna grupa	Kratka oznaka	Povprečno število ur dela na dan z maks. bremenom	Število transportnih operacij na uro
Lahka	L	1/2	do 16
Normalna	N	1	nad 16 do 32
Težka	T	2	nad 32 do 63
Supertežka	TT	4	nad 63

Iz tega je razvidno, da določimo delovno grupo po težavnosti dela, ki ga bo opravljalo dvigalo, na osnovi podatkov, ki nam jih da kupec. Če so podatki enaki dejanskim, bo dvigalo resnično delovalo brezhibno polnih 10 let. Če pa podatki niso pravilni, bodo nastopile hitre okvare. Zato ne moremo biti zmeraj mi odgovorni, če se dvigalo ne obnese kot doraslo pogojem obratovanja. Takšnih primerov imamo mnogo, posebno v železarnah. Potrebno bi bilo seve za dva razreda težje dvigalo in stvar bi bila v redu. Zato smo pričeli preverjati podatke, ki nam jih daje naročnik s tem, da si projektant ogleda tehnološki proces dela, v katerem bo dvigalo angažirano, in tako po potrebi korigira podatke naročnika. Razen tega si sam ustvari vtis o pogojih, katerim bo dvigalo izpostavljeno.

Hitrosti vseh naših dvigal so v soglasju s standardno vrsto hitrosti, ki je podana v sledeči tabeli (pri tem se lahko ta hitrost nanaša na dvig, na maček ali most).

Hitrost (m/min)													
1	1,25	1,6	2	2,5	3,2	4	5	6,3	8	10	12,5	16	20
25	32	40	50	63	80	100	125	160	200	250			

Dvigala so lahko opremljena tudi s finimi hitrostmi za izredno fino nastavljanje ali manipuliranje. Ker so prestave 4,5 in 10, bo tudi vrsta finih hitrosti iz standardnih gornjih števil, kajti te prestave so normna števila ter dajo pri deljenju zopet isto normno vrsto.

Višine dviga pri naših dvigalih so standardne in sicer:

Višina dviga (m)	10	16	25	40
------------------	----	----	----	----

Vrednost 16 m je osnovna, ker so vsa dvigala tipizirana na to osnovno vrednost.

4. Splošno industrijsko dvigalo s kavljem

Splošna industrijska dvigala imajo kavelj, po potrebi tudi pomožni dvig. Tele nosilnosti imamo v naši standardizaciji:

Nosilnost glavnega dviga za N-pogon (Mp)	Nosilnost pomožnega dviga (N-tipa) (Mp)
5	—
6,3	—
8	—
10	3,2
12,5	3,2
16	5
20	5
25	5
32	8
40	10
50	10
63	20
80	20
100	25
125	25
160	32

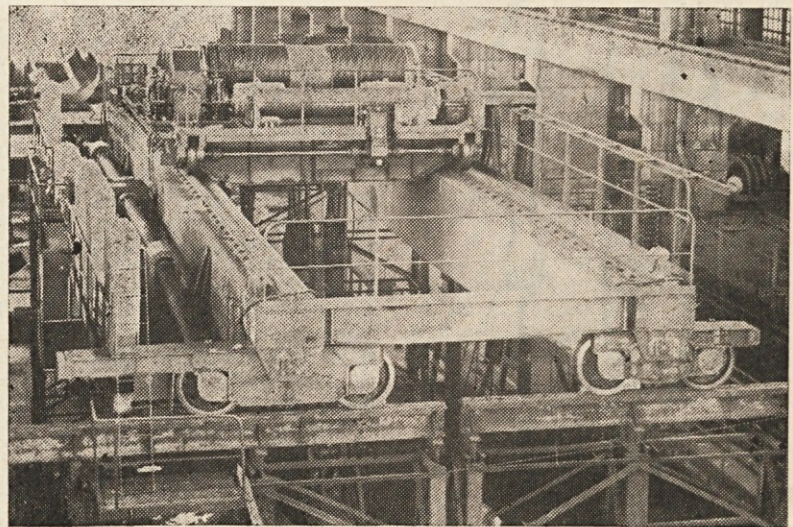
Kot je razvidno, so vse nosilnosti stopnjevane po normni geometrični vrsti, t. j. vsaka naslednja številka je za 25 % večja od prejšnje.

5. Železarska dvigala

Dvigala v železarnah so navadno specialna dvigala, ki rabijo za livanje, za prenašanje valjanih

proizvodov, za polaganje blokov v žarečo globoko peč ali za slajenje blokov iz kokila. Livna dvigala izdelujemo z enim ali dvema mačkoma, ki se gibljeta eden nad drugim. Takšna dvigala imajo posebne varnostne naprave, dvojne zavore, izredno natančno preračunane dele z velikim varnostnim faktorjem, kajti katastrofa s stonskim loncem staljenega železa ima vedno strahotne posledice. Livna dvigala imajo tele nosilnosti:

Livna dvigala (Mp)	
Glavni maček	Pomožni maček
20	5
32	8
50	12,5
80	20
100	32
125	32
160	40
200	50
250	50
500	100

Slika 2:
Mostno kovaško dvigalo 40/10 MP za kovačijo železarne Ravne iz razreda specialnih železarskih dvigal. Dvigalo je opremljeno s patentirano hidravlično-pnevmatsko napravo proti preobremenitvi.

Obvestilo o prostih sobotah

Po pooblastilu delavskega sveta podjetja je upravni odbor sprejel sklep, da velja v okviru 42-

Mesec	Delovne sobote:
Januar	7. I.
Februar	4. II.
Marec	4. III.
April	1. in 29. IV.
Maj	6. in 27. V.

Junij	24. VI.
Julij	1. in 22. VII.

Avgust	19. VIII.
September	16. IX.
Oktober	14. X.
November	4. in 25. XI.

December	2. in 9. XII.
----------	---------------

Dvigala z vrtljivo ali stabilno traverzo, na kateri so pritrjeni magneti za dviganje pločevin, valjanih profilov ali tračnic imajo tele nosilnosti:

Dvigala z vrtljivo traverzo
Dvigala s stabilno traverzo

Nosilnost (Mp)
3,2
5
8
10
16
20
40

Kovaška dvigala rabijo za obračanje velikih odkovkov pod kovaško prešo, ki ima pritiska več tisoč ton. Pri tolikšnih pritiskih in napačni prestavitvi odkovka nam

Če nekaj zanima tebe, bo gotovo zanimalo še koga. Zato sporoči vsako novico uredništvu — telefon 583.

preša lahko dvigalo dobesedno sklati na tla, zato so izredne važnosti naprave za razbremenjevanje. Naprava proti preobremenitvi Litostroja je hidravlično-pnevmatska in je patentirana.

Kovaška dvigala	
Glavni dvig	Pomožni dvig
20	5
32	8
50	12,5
100	32
125	32
160	32
200	50

(Nadaljevanje prihodnjič)

Statistična metoda v individualni proizvodnji

UPORABA TE METODE PRI IZDELAVI TURBINSKIH GONILNIKOV ZA HIDROCENTRALE

Statistično metodo pri zasledovanju kvalitete izdelka lahko uporabimo pri določenih minimalnih količinah podatkov. Drugače povedano, ta metoda je najuspešnejša v serijski proizvodnji. Imamo statistično metodo serijskega tipa, a preizkusili smo tudi statistično metodo individualnih izdelkov.

Litostroj je podjetje s pretežno individualno in delno maloserijsko proizvodnjo. Odločili smo se uporabiti statistično metodo za našo karakteristično proizvodnjo. Statistično metodo individualnih izdelkov smo uporabili za ves tehnološki proces turbinskih gonilnikov.

Tudi v tem individualnem proizvodstvu smo našli točke, ki so nam nudile množico podatkov; ti pa so služili za sklepanje o tehnoloških postopkih in vplivu teh na kvaliteto izdelka.

Opisali bomo na kratko nekaj izsledkov, ki so nam pripomogli, da se pri izdelavi turbinskih gonilnikov za vodne stroje s hidravlične plati (hidroprofili) ne ustrašimo doseči potrebne mednarodne kvalitete.

Najprej smo imeli posla s »tradicijo«, ki se je opirala na obravnavo gonilnika kot odlitka, ki ga je treba postružiti na določene premere, a lopate zbrusiti »za materialom«.

Razumljivo je, da načelo »za materialom« za tak energetski stroj, ki je prirojen le za določene razmere, za katere je zasnovan in projektiran, ne zadošča. Za gonilnika tipa Francis in Pelton, ki sta s te plati (tehnološko) najzahtevnejša, teorija tehnologije »za materialom« ni zadostna; potrebno je urediti vse, da je izdelek v hidravlično predpisanih tolerancah. Zanimivo je, da je vpliv vztrajnosti psihe zavračal uporabo ostrih toleranc pri izdelavi teh gonilnikov. Ta odpor je temeljil bolj na inercialni miselnosti kot na kakršni koli analitični podlagi.

Ker ni bilo celovitega pregleda nad posameznimi tehnološkimi procesi, ni bilo možnosti določiti kritično točko za osnovo kvalitete izdelka. Ko smo vso tehnologijo razdelili v posamezne faze, a izdelek v posamezne kontrolne sektorje, smo zbrali potrebno količino podatkov, da smo nato lahko posamezne tehnološke faze in določena področja izdelka primerjali z zahtevki dokumentacije. Tako smo pri individualnem izdelku zbrali potrebno »serijo in količino« informacij in nato sklepali o dogodkih, ki so bistveno vplivali na kvaliteto izdelka. Po analizi celotnega procesa izdelave gonilnika smo ugotovili povzročitelja in vzrok določene stopnje kvalitete izdelka. Odpadla je posebna debata, ki je nastala kdaj pa kdaj ob sumljivi kvaliteti. Nekoč je bila taka debata osnovana bolj na govorniški spretnosti kot pa na utemeljenih dejstvih.

TEHNOLOGIJA ZBIRANJA INFORMACIJ ZA INDIVIDUALNI PROIZVOD TURBINSKEGA GONILNIKA ZA HIDRAVLICNI STROJ

Razumljivo je, da gre tu za zbiranje informacij hidravličnih oblik celotnega gonilnika. Kadar govorimo o statistiki, nam normalno stopijo pred oči številke, nato pa iz njih verjetnostni račun. Za statistično zasledovanje hidravličnih oblik pa nismo mogli uporabiti številčnih podatkov, ampak smo uvedli primerjalno statistično metodo. Vsa sredstva in priprave za proizvodnjo izdelka in sam izdelek smo v celoti zasledovali, od modela do končne izdelave. Vse smo kopirali, »posneli« v določenih ravlinah in nato primerjali z zahtevami po načrtu. Po določenem sistemu smo označevali pozitivne in negativne odstopke. Na ta način smo vnaprej vedeli, kako bo izdelek v določenih fazah tehnološkega procesa nastajal, in po rezultatih sklepali, kaj pravzaprav vpliva na kvaliteto izdelka.

Zasledovanje smo opravili:

- v modelni mizarni (kontrola modela),
- v livarni — kontrola jeder:
 - a) pred sušenjem (oblika, trdota),

- b) po sušenju (oblika, trdota),
- v livarni, pri sestavljanju jeder (posebna pozornost čistoči vmesnega prostora),
- v livarni, v času odlivanja,
- v livarni — čistilnici — po odlivanju (oblika in lega profilov ter metalurška kontrola izdelka),
- v obdelovalnici, med obdelavo (brušenjem) in po obdelavi.

Uredili smo postopek usmerjanja brusilca in izdelali dokumentacijo, po kateri brusilec točno ve, kje je »dodatek« ali »manjek« materiala na posameznem mestu gonilnika. To je pravzaprav glavna tehnološka pomožna dokumentacija, ki zanesljivo vodi do uspešnega zaključka. Prav s to dokumentacijo smo uspeli, da ne gremo »za materialom«, temveč lahko najdemo »v materialu« pričakovane hidravlične oblike. S tem smo se približali industrijskim pogojem proizvodne sigurnosti.

Glavni rezultati po zbranih informacijah v ravnokar opisanih fazah so vplivali, da smo določili potrebne podatke, ki smo jih mersko občutno zmanjšali in enakomerno porazdelili. Po statističnih podatkih smo potem vplivali pri naslednjem izdelku tako da smo preohlapne odstopke in druge vzroke slabše kvalitete, na katere smo lahko vplivali, skrbili. Tehnologijo smo sanirali tudi z uvajanjem višje izdelovalne discipline.

Spoznali smo tudi vzroke, ki niso bili odvisni od discipline dela, ampak so le problemi tehnološkega značaja. Ponovno se je ugotovilo in potrdilo dejstvo, da je usoda kvalitete izdelave turbinskega gonilnika odvisna od metalurških posegov in ulivanja. Pri zasledovanju kvalitete gonilnika smo ugotovili, da s metalurške plati zatajijo glede kvalitete hidravličnih oblik standardni koeficienti krčenja materiala.

Razultati statističnih podatkov, ki kažejo metalurške probleme:

- Mera krčenja se za posamezna področja gonilnika ne more uporabljati linearno za gonilnik, ulit v enem kosu.

- Krčna mera tudi ni enaka za posamezno obliko gonilnika, tu igra svojo vlogo izbrano tipsko področje n_s (karakteristika gonilnika).

- V Francisovih gonilnikih se pesto in venec v vseh smereh pravilno krčita. Pesto in venec se krčita kot neodvisni enoti, a ne kot celotni gonilnik.

- Lopate Francisovega gonilnika se pri krčenju deformirajo in spremenijo svojo obliko v aksialni in radialni smeri (deformacija za določen n_s je enaka vrednosti krčne mere).

- Peltonovi gonilniki, liti v enem kosu, se pravilno krčijo na področju pesta.

- Lopate Peltonovih gonilnikov, litih v enem kosu, pa imajo anomalijo krčenja v svoji širini, to je na izstopnem robu lopate ali v aksialni smeri gonilnika.

Po teh podatkih je potrebno izbrati eno izmed naslednjih rešitev:

- a) Da bi »le našli« potrebni hidravlični profil, lahko dodamo povečan dodatek in ga potem obrusimo do zaželenih oblik.

Pri tem brusimo najtršo površino.

- b) Zadevo je treba rešiti kot metalurški problem in zahtevati od livarne »pravičen« odlitek.

- c) Pomakniti je treba kontrolne plastice po odlitku tako, da »najdemo« v lopati potrebne »nove« položaje profilov.

Ta prijem daje takojšen uspeh in je pokazal dobre rezultate v naši proizvodnji, kar omogoča,

da po kriterijih hidravličnih oblik ni izmetov in smo s te plati brez rizika kvalitete.

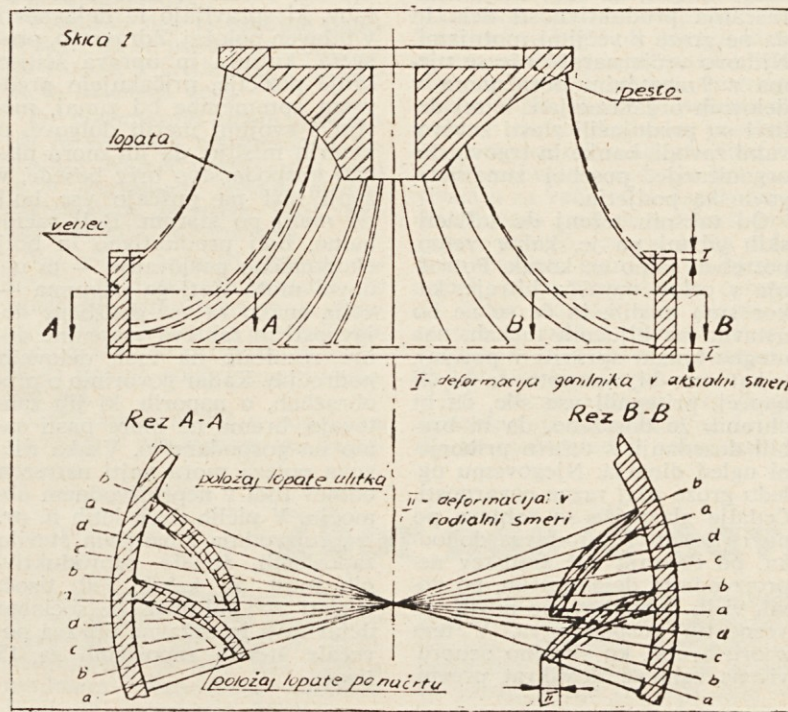
d) Če se ne bi nič spremenilo z metalurške plati, pa lahko projektant upošteva livarsko anomalijo glede srčka. To velja predvsem za Francisov gonilnik.

e) Za Peltonov gonilnik pa je potrebno že pri izdelavi dokumentacije upoštevati to deformacijo hidravlične oblike.

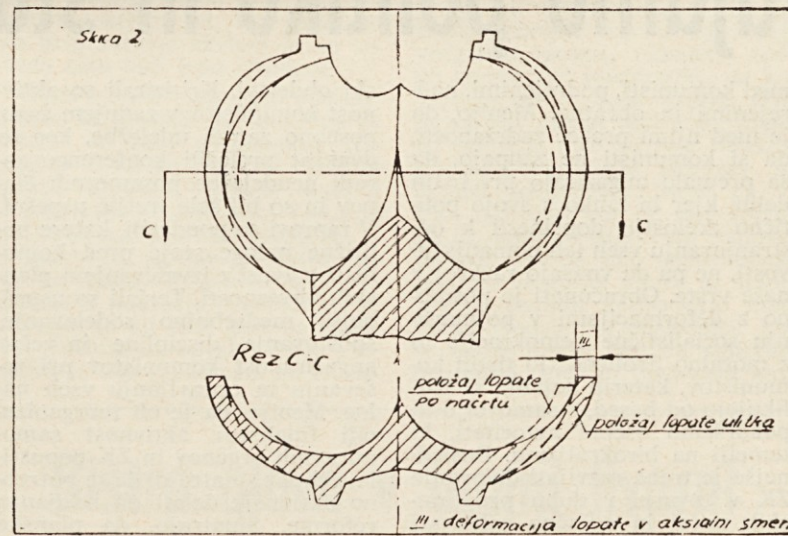
f) »Posnemanje« surovca (odlitka) je potrebno uvesti v stalni tehnološki postopek in s primerjavo načrta izdelati dokumentacijo za brušenje.

tatov nas navaja na zmanjšanje livarskih in obdelovalnih dodatkov na hidravlične profile. Z zmanjšanjem dodatka na stenah hidravličnih profilov se zvišata ekonomičnost tehnologije obdelave in kvaliteta hidravličnih površin gonilnikov. Za doseg tega programa pa je potrebno še nadalje čim tesnejše koordiniranje vseh ustreznih tehnoloških točk.

— Z omenjenimi kontrolnimi prijemi izvajamo lahko zelo uspešne prevzeme pri tujih proizvajalcih za kateregakoli investitorja.

Na skici 1 vidimo, da lopata v Francisovem gonilniku »poseda« v spodnjem delu in s tem deformira svoj profil

Na skici 2 je razvidna livarska deformacija lopate Peltonovega gonilnika

Naš namen ni sedaj predpisovati, katero smer je treba uporabiti pri reševanju gornjih vprašanj. Razen možnosti, citiranih od a) do e), obstajajo še druge. S statistično metodo zbrani podatki so pri individualnih izdelkih pokazali možnost reševanja pod točko c) in urejanje kvalitete.

USPEHI PO OPISANEM STATISTIČNEM KONTROLNEM PROCESU PRI IZDELAVI TURBINSKIH GONILNIKOV

— Ni nobenega spora, kdo je povzročitelj kakršne koli napake.

— Izdelki se ne obdelujejo »za materialom«, temveč morajo imeti zasnovano hidravlično obliko, ki lahko zadosti vsem mednarodnim tolerancam.

— S tem statistično kontrolnim postopkom omogočamo točno obdelavo celotnega gonilnika in izdelavo individualnih lopat za velike varjene Francisove gonilnike.

— Ta postopek smo prenesli na izdelavo individualnih črpalk.

— Nadaljnja uporaba te tehnike in prek nje dobljenih rezul-

Zbrani podatki nam lahko služijo za eno izmed komponent pri ugotavljanju razlogov o izkoristku turbinske postaje, saj poznamo določen gonilnik v podrobnostih. Tudi tako nam služijo zbrani podatki za nadaljnji dvig kvalitete gonilnikov.

SKLEPI:

Za hidravlično kvaliteto izdelave lahko sprejmemo vsako naročilo, ki smo ga glede na opremljenost tovarne sposobni sprejeti. Naročnikom lahko jamčimo izdelavo turbinskih gonilnikov v zelo ostrih tolerancah, v čemer marsikatero podjetje ne uspeva.

Računski primer rentabilnosti in racionalnosti zgoraj opisanih posegov pa nam lahko najlepše dokaže izdelava gonilnikov Yamuna II A in II B v primerjavi z Yamuno II C in Mechra Klilo v Maroku.

Se razume, da se lahko tu primerjata le racionalnost in kvaliteta izdelave izdelkov.

Škoda je, da pri nas nimamo urejenega zasledovanja finančnih stroškov, tako da bi lahko točno izračunali stroške za posamezno

pogodbo in dinarsko ali urno dokazali stroške posameznih izdelkov.

Zaradi tega se moramo lotiti le ocene uspehov, ki so bili v tem primeru doseženi. Ocenjujemo, da smo v finančnem pogledu zmanjšali izdelovalne stroške pri velikih varjenih gonilnikih vsaj za 20 % glede na prejšnjo izdelavo. Mimogrede rečeno, vodimo statistiko, kako in na katerem mestu gonilnika opravljamo tehnološke posege, a da bi »statistično« lahko rgotovili denarne stroške za ves tak kos, pa ne moremo pri pristojnih službah dobiti ustreznih primerjalnih podatkov. Posebna vrednost tega statistično kontrolnega prijema pa je v tem, da glede hidravličnih oblik za turbinske gonilnike podjetje nima nobenega rizika.

To je rezultat večletnega sistematičnega dela s pomočjo statistične kontrole, prirejene za individualno proizvodnjo. Tehniko zasledovanja kvalitete po tej metodi bomo še razširili in jo prilagodili tudi drugim izdelkom, pri katerih uporabljamo in ki »prenesejo« podobno zasledovalno tehniko kvalitete.

Dipl. inž. Franc Kralj

Sredstva za elektrarne

Socialistične republike so z zveznim zakonom pooblašene, da v letih 1966 do 1970 uvedejo obvezno deponiranje dela sredstev od izvedenih investicijskih vlaganj in ta sredstva uporabijo za graditev novih elektroenergetskih objektov.

Potreba, da se zagotovijo dopolnilna sredstva za pravočasno in racionalno gradnjo novih in za dokončanje nedograjenih elektroenergetskih objektov, je osnovni razlog, zaradi katerega je potrebno zakonsko zagotoviti vir in višino sredstev. Sedanji viri namreč ne zagotavljajo graditve elektroenergetskih objektov po predvidenem programu, po katerem bi bile potrebe po električni energiji v SRS zadovoljene.

Skupna vlaganja v proizvodne in prenosne objekte elektroenergetike do konca leta 1970, ko bodo potrebe po elektroenergiji dosegle okoli 6 milijard kilovatih ur, bodo znašala 893 milijonov Ndin, pri čemer prekoračitev investicijskih zneskov še niso točno ugotovljene. Za financiranje tega programa bi bila s sredstvi iz drugih virov in zbranih na podlagi predlaganega zakona zagotovljena sredstva skoraj v celoti.

Novi sistem financiranja razširjene reprodukcije se bo moral uveljaviti tudi v graditvi elektroenergetskih objektov, zlasti po letu 1968, ko bo v celoti uveljavljen zakon o elektrogospodarstvu. Zato je obvezno združevanje sredstev gospodarstva lahko samo začasna rešitev, da bi uredili nakopičene probleme v financiranju graditve elektroenergetskih objektov, ki bi jih bilo treba zgraditi pravočasno, še do leta 1970, če hočemo, da bi se proizvodnja odvijala normalno.

Zavod SR Slovenije za planiranje kot predlagatelj je v osnutku zakona predvidel, da bi za financiranje novih elektroenergetskih objektov v navedenem obdobju zagotovili dopolnilna sredstva tako, da bi uporabniki družbenih sredstev morali ob vsakem izplačilu za investicijska vlaganja v času od 1. januarja 1966 do konca leta 1970 izplačati 2 odstotka od izplačanega zneska, in ta sredstva deponirati pri Splošni gospodarski banki.

Deponiranje ne bi bilo potrebno pri investicijah v proizvodnjo in prenos električne energije, v proizvodnjo in predelavo premoga, nafte in naravnega plina s plinovodi, pri vlaganju na področju kulture, znanosti, zdravstva, socialnega zavarovanja in socialnega varstva, pri vzdrževanju stanovanjskih hiš ter investicijah, ki se financirajo iz krajevnih samoprispevkov.

Niti dinarja več

ODGOVORNOST ZA USODO REFORME — PROIZVAJATI MORAMO BOLJ PRODUKTIVNO IN BOLJ EKONOMIČNO

Glasilo ZKJ »Komunist« je 11. novembra 1966 objavilo uvodnik, ki ga tu delno povzemamo tudi za naš kolektiv, saj niso njegove klene misli prav nič izgubile na svoji tehnosti in aktualnosti. Po mirnejšem poteku dogodkov je iz velike skupine vrednot, ki jih je prinesel IV. plenum, laglje izločiti tiste, katerih trajanje na daljši rok bo spremljala specifičnost našega socialističnega razvoja. Ena takih vrednot je vse-kakor to, da je začetek odločnega obračunavanja z birokratskimi silami in mnenji širše odprl pot vsem naprednim prizadevanjem. Tla so torej zdaj bolj pripravljena tudi za tisti del družbenih sprememb, ki jih imenujemo gospodarsko reformo. Lahko rečemo, da se je reforma docela razmahnila šele zdaj, v sklopu vse preobrazbe.

Globlje prodiranje v bistvo sedanjih gospodarskih tokov kaže, da je bila naša pot h glavnim ciljem, ki jih je nakazal III. plenum, še prepočasna in nezanesljiva. Trenutek res ne zahteva, da bi segli po alarmnem zvoncu, ni pa dvoma, da tudi ne opravičuje nekontroliranega optimizma in imobilizacije. Nekatera izmed najodločnejših gospodarskih gibanj — na trgu, v cenah, uravnoteženju plačilne bilance, trdnost dinarja, splošna potrošnja — se odmikajo od tistega, kar smo želeli, ali pa so zelo blizu nasprotnim težnjam.

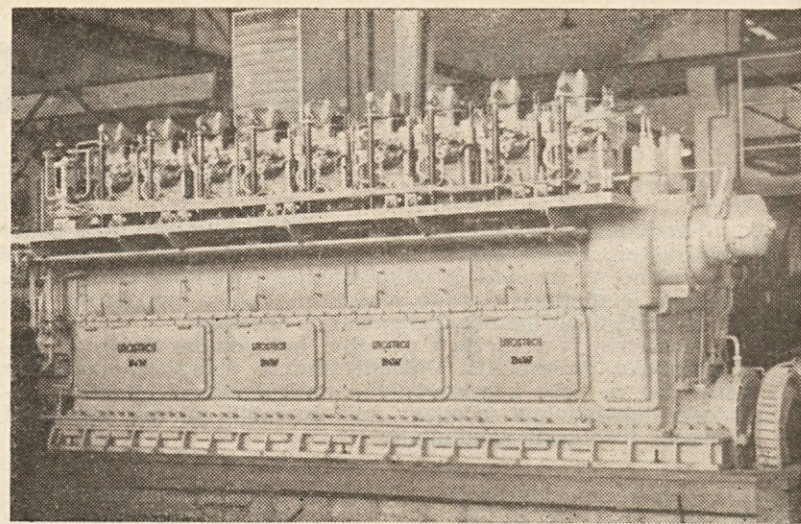
Največ stvari prihaja s področja potrošnje, ki se krčevito bori, da se izmota iz novih, z reformo postavljenih okvirov. Nekaterim njenim oblikam se je to tudi posrečilo. Po tolažilnih vestih izpred meseca dni, ki so govorile, da je investicijska po-

trošnja pod plansko, smo dobili zdaj realne podatke, ki to zanjajo in zaznamujejo njeno realno povečanje približno za 4 odstotke. Toliko za zdaj, po ambicijah in po razpoložljivih sredstvih pa se utegne zgoditi, da bo povečanje v najbližji prihodnosti znatno večje. Zlasti naglo narašča potrošnja socialnega zavarovanja, v katerem so primanjkljaji zelo očitni. Prognoze do konca leta govore o 70 milijardah, pred nekaj dnevi pa so začeli kot verjetno omenjati tudi številko 120 milijard. Zelo močno so začeli nedavno naraščati tudi osebni dohodki, o katerih smo dolgo mislili, da so v mejah naraščanja produktivnosti dela in da ne groze z večjimi motnjami. Njihovo večje naraščanje se ujema z 9-mesečnim obračunom v delovnih organizacijah. V tej delitvi so prednjačili zlasti zavarovalni zavodi, banke in trgovinske organizacije, posebej zunanjetrgovinska podjetja.

Od takšnih teženj do inflacijskih gibanj pa je, kakor vemo, potreben samo en korak. Potrošnja v celoti narašča hitreje, kakor smo mislili, in če se ne bo ustavila na ključnih točkah, nas utegne kmalu spraviti v položaj, v katerem bi, namesto da bi šli naprej, pritegnili vse sile, da bi ohranili že doseženo, da bi branili dosedanj, s težavo priborjeni ugled dinarja. Njegovemu ugledu groze zdaj razne nevarnosti. Čedalje glasnejše so zahteve po novi razdelitvi narodnega dohodka, po dajanju več sredstev neproduktivnim dejavnostim, po novih virih dohodkov, po novih obveznostih gospodarstva. V tem zboru hrupa, ko skrajno neupravičene zahteve dostikrat prevpi-

jajo dejansko potrebne in realne, ostane nerazčiščeno, kaj kdo hoče in od koga hoče. Konec koncev bi — brez ugovora — breme takih želja moralo pasti na go spodarstvo, na proizvajalce, na tiste, ki pridobivajo dohodek. Njihova reakcija je znana: pritiskajo na cene, podjetja zahtevajo zvišanje cen in jih tudi zvišujejo tam, kjer se jim to posreči.

Čeprav nismo povsem zadovoljni z bilanco reforme v gospodarstvu, je vendar ne smemo podcenjevati. Gospodarstvo je ubralo dobro pot, marsikaj je zelo pozitivno. Samo na negospodarskih toriščih se reforma niti ni začela uveljavljati. Na njih se v nazorih in dejanjih ni skoraj nič spremenilo. Ostalo je mnogo problemov, ki spravljajo te dejavnosti v težaven položaj. Zdravstvo, prosveta, kultura in uprava ščitijo svoje pozicije, pričakujejo predvsem spremembe od zunaj, merijo s svojimi merili dolgov, o katerih mislijo, da jih mora plačati gospodarstvo brez besede, v svoji hiši pa puščajo vse bolj ali manj po starem. Bolj racionalno, bolj produktivno in bolj ekonomično poslovanje — ta osnovni moto tretjega plenuma — velja enako za vse družbene dejavnosti in zahteva vzajemne dobre rezultate na vseh delovnih področjih. Kadar govorimo o preobrazbah, o naporih, ki jih zahtevajo, breme ne more pasti samo na gospodarstvo. Vsaka njegova poteza mora najti ustrezen odmev tudi v neproduktivnem območju. V pičlih dveh letih n. pr. je proizvodnja zmanjšala število zaposlenih, število neproduktivnih mest za kakih 150 tisoč. Hkrati so kulturne in socialne dejavnosti in državna uprava povečale število zaposlenih za 15 tisoč.

9-cilindrski Dieselski motor za ribiške ladje. Izdelali smo ga po naročilu Rvene zvezde iz Pule

Odpušcanje direktorja ali stotin proizvajalcev je postalo v življenju proizvodne delovne organizacije običajna stvar, zapirati ali močno krčiti se začnajo obrati ali podjetja (z zaostritvijo pogojev gospodarjenja se bo to dogajalo čedalje pogostejše), ni pa mogoče slišati, vsaj v javnost to ni prišlo, da se kaj podobnega dogaja tudi zunaj gospodarstva. Izjema je samo služba notranjih zadev; računa se, da bo delala odgovorneje in učinkoviteje, tudi če bo ponekod izgubila dve tretjini svojih uslužbencev.

Politično misliti pomeni misliti tudi gospodarsko, in tega ni mogoče ločiti. Napake pa izvirajo v glavnem od tod, tako nastajajo lepo zvenceča gesla, ki pa ničesar ne povedo, ne pomagajo, marveč škodujejo. Za zrelo razglabljanje, za akcijo ne zadostujejo subjektivne želje, marveč imajo odločilno vlogo realni, materialni okviri. Izpeljati reformo pa je mogoče samo tako. Treba je proizvajati bolj produktivno in bolj

ekonomično in trošiti toliko, kolikor smo proizvedli, kolikor dohodka smo pridobili. Niti dinarja čez. To je edina pot k stabilizaciji, to pot smo ubrali in s te poti ni vrnitve, drugače lahko vse zavozimo. Ta zahteva, ki jo močno naglašeno poudarja tudi gospodarska politika za leto 1967, računa s trošenjem samo realiziranega dohodka ter z odstranitvijo vseh oblik anticipirane in stvarnim dohodkom nepokrite potrošnje. To velja enako za investicije, za osebne dohodke in za proračune, za vse, kjer nam odteka dinar.

Načrt za hidroenergetsko povezavo z Italijo

Vjesnik iz Zagreba je objavil članek pod naslovom »Objekt prihodnosti: Daljnovod Trebinje — Foglia«, iz katerega povzemamo nekaj misli. Med Jugoslavijo in Italijo je podpisan sporazum, s katerim predvidevajo elektroenergetsko povezavo teh dveh dežel v konicah dneve in sezone potrošnje, kakor tudi izvoz viškov električne energije.

Osnovni program je bil izdelan že pred tremi leti. Izhajal je iz ugotovitve, da imajo Dalmacija, Hercegovina in Crna gora še velike energetske potenciale, ki se ne izkoriščajo, niti se še ne bodo v bližnji prihodnosti. Domače gospodarstvo trenutno še nima sredstev za izgradnjo elektrarn na vseh ugodnih mestih. Proti koncu leta, ko bodo dograjene hidroelektrarne, ki so v gradnji, bo to področje dajalo polovico skupne jugoslovanske proizvodnje hidroenergijske.

Italiji primanjkuje električne energije; zato uvaža premog in nafto za pogon svojih elektrarn, kar je seveda precej drago. Zato so nekateri mnenja, da bi bilo za Italijane mnogo rentabilnejše, če bi kreditirali gradnjo elektrarn v Jugoslaviji, to pa tako, da bi jim Jugoslavlani vračali električno energijo. Ker bi te elektrarne postavili v gospodarsko nerazvitih krajih, bi vsaj v začetku zaposlili pri teh delih viške delovne sile.

V Jugoslaviji je že pričela z delom Komisija za energetske izvoze, ki ima nalogo zbrati dokumentacijo o tem delu. Priprave elektroenergetskega povezovanja med južnimi deželami Jugoslavije in Italije vodi poseben odbor v Sarajevu. Ta ima v načrtu 27 hidroelektrarn in 4 termoelektrarne. Računajo, da bi neizkoriščene vode Zete, Morače, Trebišnjice, Neretve, Cetine in Krke s pritoki dajale 2271 megavatom električne energije z letno proizvodnjo 9,6 milijarde kilovatnih ur.

Na tem področju so štiri bogata ležišča lignita, ki se jih zaradi slabih prometnih zvez, nizke kaloričnosti in visokega odstotka pepela ne splača izvažati. Če pa bi tu zgradili 4 termoelektrarne z 200 megavati, bi dobili še 4,4 milijarde kilovatnih ur električne energije letno. Torej gre za nič manj kot 14 milijard kilovatnih ur električne energije.

Sarajevski odbor je predlagal, da bi v prvi fazi zgradili hidroelektrarne Beli Buk, Trebišnjica III, Konjic, Ulog in TE Gacko. V načrtu imajo, da bi povezali dva geografsko in energetska najbližja centra: Trebinje in Foglio. Električni daljnovod visoke napetosti naj bi bil dolg 360 km.

Kako izvajamo politiko in stališča ZK

(Nadaljevanje s 3. strani)

izvodnje, ki je pomembna dopolnitev osnovni proizvodnji. MO je danes dezorientirana in deprimirana ter ne more v celoti nositi bremena zaradi organizacijskih in političnih napak v preteklosti. To terja nujne ukrepe, ki so jih komunisti že predlagali vodstvu enote.

Uspešno delo osnovne organizacije in članov ZK je onemogočeno z neučinkovito rešenimi gospodarskimi problemi zaradi premajhne prilagojenosti gospodarjenja našega podjetja zahtevam gospodarske reforme. To terja od komunistov ostrejši koncept delovanja tudi na gospodarskem področju.

Samoupravni sistem v podjetju je neučinkovit, ker se iniciative samoupravljalcev ne povzemajo na samoupravnih organih ODS, ki nimajo kompetenc za reševanje nekaterih specifičnih vprašanj. Odtod politični problemi v obliki nezaupanja delavcev v samoupravljanje in pa zahteve, da se sistem samoupravljanja prilagodi zahtevam časa, a na podlagi konkretnih in temeljitih analiz. Zahtevana samoupravna praksa terja od komunistov več skrbni za sistematsko izobraževanje samoupravljalcev, posebej pa še dobro politiko izbiranja ljudi za samoupravne organe.

V razpravi so komunisti MO spregovorili še o fluktuaciji, odgovornosti, delu z mladino, kadrovske politiki, reelekciji, delu sindikalne podružnice.

Komunisti so preveč zadržani

Komunisti osn. organizacije ZK Tehnične službe so dali poseben poudarek bodočim nalogam in delu. Menijo, da je treba posebno pozornost posvetiti idejno-političnemu delu med članstvom, kakor tudi večji angažiranosti v samoupravnih organih, kjer ni bilo čutiti prave aktivnosti članov ZK. Poudarek je bil tudi na medsebojnih odnosih, predvsem

med komunisti, podrejenimi, nadrejenimi in obratno. Menijo, da je med njimi preveč zadržanosti, da si komunisti ne zaupajo, da se premalo angažirajo pri tistih delih, kjer bi lahko s svojo politično zrelostjo doprinesli k odstranjevanju vseh teh pomanjkljivosti, ne pa da vnašajo razkroj v naše vrste. Obračunati je potrebno z deformacijami v pojmovanju socialistične demokracije in z moralno dvoličnostjo tistih komunistov, katerih dejanja se razlikujejo od besed, s samovoljo in pokorščino osebni avtoriteti, ki temelji na birokratizmu. Dosednejše je treba razvijati delovanje ZK v tovarni v duhu programskih načel in odločno zahtevati spoštovanje idejnih in organizacijskih odnosov ZK pri vseh članih, nadalje sprejemati nove člane in s tem nenehno krepiti ZK.

Komunisti v družbeno-političnih organizacijah ne smejo postati operativni reševalci problemov pri nas, ker se morajo v razmerah samoupravljanja zavedati, da smo za delo teh komunisti soodgovorni. Zelo pogost, a za aktivnost ZK dokaj nevaren pojav je malodušje, ki se poraja med nekaterimi člani ZK, ki se čutijo nemočni zaradi zastarelih metod dela, kot tudi zaradi idejno-politične nedoraslosti. Med neposrednimi vzroki malodušja je zlasti samovolja, premajhna politična odgovornost, neurejeni odnosi med komunisti, prevelika familiarnost, širjenje nepreverjenih govorov. Statut vsakemu članu ZK nalaga izpolnjevanje programskih načel — ne glede na delovni in družbeni položaj. Čim odgovornejšje je mesto, tem večja je odgovornost za izvajanje programa.

V razpravi so še spregovorili o planskih nalogah v letu 1967, delu družbeno-političnih organizacij, nagrajevanju itd.

Tretjič šele sklepčni na konferenci

Komunisti montaže so načeli vrsto istih vprašanj kot v mehan-

ski obdelavi. Kritizirali so aktivnost komunistov v zadnjem času, posebno zaradi udeležbe, ker so dvakrat preložili konferenco zaradi neudeležbe posameznih članov in so bil šele tretjič uspešni. V rapravi so izpostavili, katere politične naloge stoje pred komunisti v zvezi z izvrševanjem planskih obveznosti. Terjali so uspešnejše medsebojno sodelovanje, spoštovanje discipline in večjo angažiranost komunistov pri reševanju in opravljanju vseh nalog. Menijo, da je ob reorganizaciji finalistov aktivnost samoupravnih organov in ZK popustila, vendar smatrajo, da je potrebno aktivnejše delati ob izvajanju reforme. Smatrajo, da planske službe ne delajo ali ne zmorejo delati, kot je to zamišljeno; zato je potrebno, da se komunisti tudi na tem področju poglobijo v delo, ki ne bo oviralo proizvodnje. Ob koncu razprave so spregovorili še o vlogi ZK in kadrovske politiki. Pri delu članov ZK je vedno pogostejši formalizem, ko jim gre le za to, da bi zadostili zunanjemu videzu, formalno pravni plati, prav malo pa je poudarka na vsebini dela. Formalizem se kaže tako v delu osnovnih organizacij kot v delu članov ZK, v samoupravnih organih in v družbeno-političnih organizacijah, kjer večina samo graja, ne čuti se pa soodgovorni za njihovo delo. Mnogi se v svojem delu ne spodbujajo, so samozadovoljni in čakajo, da se bodo zadeve same uredile. To se kaže v različnih oblikah (neudeleževanje in nesodelovanje) na sestankih, v formalni izmenjavi mnenj, osebnih interesih itd., kar vse vpliva na manjšo aktivnost komunistov. Osnovne organizacije ZK se ne smejo preveč zanašati na direktive političnih forumov, zaradi česar pogostokrat prepočasno reagiramo na konkretne probleme in težave, na neresene vprašanja, ki se pojavljajo v

vsakdanji politični dejavnosti komunistov.

Sodelavcem dajmo pravilne in jasne odgovore

Komunisti oskrbovalnih obratov so ugotovili, da v zadnjem času ni bilo čutiti ZK kot osnovne politične sile v našem družbenem sistemu. Nujno je, da sleherni član z vso odgovornostjo in aktivnostjo sodeluje v osnovni organizaciji in zunaj nje. Ko so ugotovili, da delo komunistov osnovne organizacije ni na taki ravni, kot bi moralo biti, so terjali, da se preanalizirajo vzroki, ki botrujejo neuspehom. Pri delu samoupravnih organov jih moti dokaj nejasna gospodarska perspektiva, ki narekuje previdnost pri sprejemanju odločnejših in naprednejših sklepov. Komunisti oskrbovalnih obratov so v preteklem obdobju posvetili največ pozornosti izvajanju gospodarske reforme na področju boljše organizacije dela, ki zahteva tudi reorganizacijo delavnic, nadalje delitvi OD, ureditvi tehničnih norm, osebnih odgovornosti na delovnem mestu itd.

Na letnih konferencah osnovnih organizacij ZK Litostroja so člani izvolili nova vodstva, kandidate za TK ZKS Litostroja in delegate za letno konferenco ZK Litostroja.

Mnenja sem, da bo letna konferenca ZK Litostroja morala odgovoriti delegatom osnovnih organizacij na vrsto vprašanj, kar terja odločen spopad z vsemi negativnimi pojavi. Tu gre predvsem za to, kako dejansko izvajamo politiko in spoštujemo stališča ZK in ali iščemo vzroke raznih negativnih pojmovanj o delu komunistov, ki se zlasti pojavljajo med tistimi člani ZK, ki so na kakem vodilnem položaju, kajti dokaj redki so negativni pojavi med neposrednimi proizvajalci.

—SIL—

TOVARNA šola DOM

Prvi preizkusi znanja

Učno-vzgojni rezultati prve redovalne konference na osnovni šoli Hinka Smrekarja

Komaj so se dobro odprla jeseni šolska vrata, že je za nami prvi preizkusni kamen učno-vzgojnih uspehov, ki ga predstavlja prva redovalna konferenca. Nekateri učenci so se ob 1. redovalni konferenci komaj zavedeli, da je pred njimi zopet resno delo — učenje in da morata zato igra in zabava zavzeti drugo mesto. Učni neuspehi nekaterih učencev so spodbudili tudi njihove starše k večjemu sodelovanju s šolo ob vzgojnih prizadevanjih.

Na prvi redovalni konferenci smo ugotovili, da je od 890 učencev, ki letošnje leto obiskujejo našo šolo, izdelalo 642 učencev, kar je 72,13 % vseh učencev (z eno nezadostno oceno je bilo ocenjenih 105 učencev, z dvema nezadostnima ocenama 63 učencev, s tremi ali več nezadostnimi ocenami 70 učencev.) Učenci od prvega do četrtega razreda so dosegli 88,97 % pozitiven uspeh, medtem ko je od petega do osmega razreda le 56,66 % učencev brez nezadostne ocene.

Učni uspehi na nižji stopnji so višji, saj je uspeh učencev do tretjega razreda povsod višji od 90 %; šele v četrtem razredu upade za dobrih 10 %. Slabši uspeh učencev v četrtem razredu je pogojen na eni strani s tem, da se na tej stopnji obseg snovi širi na doslej učencu neznan področja, vzporedno s tem pa pri marsikaterem učencu odpoveduje do tedaj intenzivna pomoč staršev pri učenju. Na drugi strani pa se učenci v četrtem razredu morajo postopoma odvajati od doslej manj ali več izključno spominskega izvajanja snovi na pamet, saj učbeniki prinašajo vsebinsko obširnejšo obravnavo snovi in je potrebno pred zapornitvijo izločevati bistveno od ne-bistvenega in zato uporabiti funkcionalno mišljenje. Starši bi torej morali posvečati več pozornosti temu, kako se otrok uči, ne pa samo koliko se je naučil, in mu pomagati pri programiranju časa za učenje in se o tem pome-niti tudi z učitelji, ne pa da se skoraj izključno pogovarjajo le o učnih neuspehih svojih otrok. Metode pravega učenja so za uspeh zelo pomembne. Ob interpretaciji učnih uspehov ne moremo mimo dejstva, da je skoraj polovica vseh nezadostno ocenjenih učencev tistih, ki so napredovali v višji razred z nezadostno oceno, kakor to dopušča 39. člen ZOŠ. Od 5.—8. razreda je od

učencev, ki so tako napredovali, pozitivnih le 13 %. Njihova sodelovanje pri neuspehu je največja pri negativno ocenjenih v treh predmetih ali več (1/2 vseh učencev, ki imajo tri ali več nezadostnih ocen), nekoliko manjša pri dveh nezadostnih ocenah (1/3 učencev) in z nezadostno oceno v enem predmetu je v celoti vključenih med negativne 1/4 učencev.

Kljub prizadevanju šole, da bi z dodatnim poukom nadomestili vrzel enega šolskega leta v znanju učenca, je bil čas prekratek; verjetno pa je na njihov relativno slabši uspeh, kot so ga dosegli ob zaključku šolskega leta, vplivalo labilnejše znanje tudi v drugih predmetih. Učenci niso redno obiskovali dodatnega pouka, zato menimo, da bi starši morali bolj kontrolirati tudi obisk učencev pri dodatnem pouku, saj je ta izven rednega pouka.

Na nižji stopnji je uspeh učencev, ki so napredovali z nezadostno oceno, boljši; nedvomno zato, ker je bila vrzel v znanju manjša in so tudi starši lažje pomagali otroku, da je dosegel pozitiven uspeh. Učitelj pa je med rednim časom lažje zasledoval napredovanje po uspehu slabega učenca in mu je lahko nudil toliko dodatne pomoči, da je učenec dosegel uspeh.

Učni uspehi ponavljalcev so neprimerno boljši, saj je izdelalo 75 % vseh učencev, ki razred ponavljajo. Pri zasledovanju uspeha učencev, ki razred ponavljajo, ugotavljamo, da je slabši uspeh v 6. razredu. Večina ponavljalcev v 6. razredu tudi zaključuje šolsko obveznost. Že vrsto let lahko opazimo, da je med učenci nekaj takih, ki v razvoju svojih intelektualnih zmognosti ne napredujejo več v višjih razredih tako kot njihovi vrstniki; zato ne uspejo premostiti težavnosti, ki jo predstavlja 6. razred. Vzrok, da je uspeh ponavljalcev v 6. raz-

redu tako slab, je tudi v tem, da učenci niso pravočasno ponavljali razreda in napredovali v 5. razredu z nezadostno oceno. Njihova vrzel v znanju je torej pogojena s snovjo 5. razreda; zato so v 6. razredu popolnoma odpovedali in ponavljajo razred, v katerega niso prinesli solidnega prejšnjega znanja.

Nedvomno je, da je od 42 učencev, ki zaključujejo obveznost pred 8. razredom, nekaj takih (ob konferenci jih je bilo le 11 pozitivnih), ki ne bodo imeli uspešno zaključene osemletke. Ob pregledovanju poklicnih interesov teh učencev se je pokazalo, da njihove poklicne želje visoko odkakujejo od njihovih realnih sposobnosti in možnosti za vključitev. Zato bi starši morali pri otroku razvijati več pozitivnega odnosa do nekaterih neprivlačnih poklicev, kjer so še odprte možnosti vključevanja (čevljar, pek, dimnikar in nekateri poklici v gradbeništvu).

Podpirali naj bi vzgojne napore šole, da se postopoma odpravljata razlika v vrednotenju umskega in fizičnega dela.

Po posameznih učnih predmetih je situacija neuspešnosti naslednja: Največ nezadostnih ocen je v angleškem jeziku, sledijo matematika, slovenski jezik, fizika, biologija in zemljepis.

Vsi učenci so nesli staršem obvestila o doseženih uspehih in neuspehih, prav tako pa so učenci dobili pohvale za posebno dobro opravljene razredne zadolžitve za pomoč součencem pri učenju ipd.

Učni uspeh ni bil v popolnem soglasju z neuspehom na vzgoj-

Na poti v šolo

nem področju, čeprav je pri marsikaterem učencu sovpadal. Pohvaljeni so bili tudi učenci, ki so sicer po učnem uspehu slabi, vendar so izstopili zaradi vzornega vedenja. Na učence je pobuda ob pohvali dobro vplivala, posebno še, če so starši znali pravilno izrabiti pohvalo v vedenju kot motivacijo za večji učni uspeh otroka. Mnenja smo, da so starši preprosto preveč pozorni le na otrokov neuspeh, manj pa na njegov uspeh, ki je najrealnejša osnova za dobre odnose med starši in otroki. Izhodišče staršev pri obravnavanju otrokovega neuspeha naj bo otrokov uspeh.

Pri obravnavanju vzgojnega prizadevanja šole smo ugotovili, da je medrazredno tekmovanje,

ki smo ga uvedli v disciplini s 1. novembrom, pozitivno, saj so tako tudi nedisciplinirani učenci aktivneje začeli upoštevati pravila šolskega reda. Mnenja smo, da bo njihovo bolj disciplinirano ravnanje tudi podredno vplivalo na večji učni uspeh, saj bodo med poukom bolj zbrani in pozorni na učno snov.

Ker zaključujemo koledarsko leto, bi v imenu učiteljskega zbora zaželela delovni skupnosti Litostroja mnogo delovnih uspehov. Staršem naših otrok pa še posebej, da bi v naslednjem letu čim tesneje sodelovali v vzgojnih prizadevanjih, da bi s skupno odgovornostjo, ki nam je naloga družbe, čim bolj opravili zaupno vzgojno poslanstvo. M. P.

Zbor nas je navdušil

Vsako leto praznujemo 29. in 30. novembra rojstni dan nove republike. V noči med 29. in 30. novembrom je bilo leta 1943 v majhnem bosanskem mestecu Jajcu II. zasedanje AVNOJ, na katerem so postavili temelje novi republiki. Praznik praznujemo vsi, stari in mladi. Razne proslave se nekaj dni pred prazniki vrstijo vsepovsod: po tovarnah, šolah, kolektivih itd. Vse proslave so pripravljene skrbno in so seveda zato tudi lepo izvedene.

Tudi na šoli vsako leto praznujemo ta praznik, na katerega se učenci že prej pripravimo. Navadno so na tej proslavi cicibani prvih razredov svečano sprejeti v pionirsko organizacijo. Zame je to najpristrčnejši del proslave.

Letos pa je bila proslava posebne vrste. Pripravili smo jo učenci s pomočjo profesorjev in na njej je bil tudi gost partizanski Invalidski pevski zbor. Proslava je bila razdeljena na tri de-

le; nastop mladinskega pevskega zbora in nekaterih posameznih učencev, sprejetje cicibanov v pionirsko organizacijo in prijetno presenečenje tretjega dela — nastop partizanskega Invalidskega pevskega zbora.

Težko smo pričakali prihod zbora na oder. Zadnja sta prišla šii dirigent-vodja zbora Radovan Gobec in napovedovalec Marjan Kralj. Pevci v zboru so zapeli večglasne pesmi, nekatere tudi ob spremljavi harmonike, na katero je igral Janez Kuhar. Dva pevca sta zapela tudi solo. Zape-la sta zelo lepo in bila deležna burnega ploskanja učencev in drugih poslušalcev. Sicer pa je zbor navdušil vse, od najmlajših pa do najstarejših. Tudi napovedovalec je zelo lepo napovedoval posamezne točke zbora in sploh je zbor naredil dobro voljo med vsemi gledalci in poslušalci. Jaz še nikoli nisem bila na podobni prireditvi, kjer bi poslušala kak

zbor. Nastop partizanskega Invalidskega pevskega zbora pa je v meni zbudil željo po tem, da bi še večkrat slišala takšne zборе. Zelo mi je bila všeč razlika v večglasnih pesmih med srednjim, visokim in nizkim glasom. Ta zbor nas je navdušil in hvaležna sem, da je s svojimi izvajanji popestril našo proslavo.

Zelo zadovoljna sem šla domov. Še med prazniki sem se večkrat spomnila na to proslavo in bila vesela, da sem bila ena izmed gledalk in poslušalk. Sedaj bom sama še rajši hodila na pevske vaje šolskega mladinskega pevskega zbora, v katerem po-jem prvi glas in se trudim še za večji uspeh zbora, kajti tov. profesor, ki zbor vodi, nam vedno pravi, naj damo od sebe vse, kar je v naših močeh, da bo zbor kar najbolje uspel.

Nuša Pentek,
učenka 7. b razreda osnovne
šole Hinka Smrekarja

Življenje je čuden mešanik: nekaj sladkih zrn, nekaj pa kislih in grenkih kapljic. In v vrtincu neprijetnih novic je zato tem bolj prijetno, ko človek sliši kaj veselega. To so, recimo, tehnične izboljšave in koristni predlogi.

Enega med njimi je prispeval naš znani Jovo Angelov. Čez nekaj dni bo star 40 let in v naši tovarni je že dobrih 13 let. Vsi ga poznamo kot zagnanega, neumornega delovodjo v sivi livarni. Zrenjanin v Banatu mu je dal življenje in ga poklicno izboljšal, kalil se je v NOB, kalilo so ga tudi poveljne izkušnje, Ljubljana pa mu je dala družino, delo in dom. Misli mu devetkrat hitreje tečejo kot besede, zato ga »u stvarci« včasih ne razumeš takoj. Pripravljen je za vsako delo, za vsakršno pomoč.

V čem je bistvo vaše tehnične izboljšave?

Gre za izdelavo polovičnih jeder. Prej je bilo treba čakati od dveh do 10 ur, da so se jedra strdila v jedrniku in je bilo tako praktično mogoče izdelati le eno jedro na dan. Pri maloserijskih proizvodnji se je torej vedno pojavljal problem rokov. Sedaj pa lahko v eni izmeni izdelamo veliko število jeder iste pozicije.

Glavne tehnične značilnosti?

Za izdelavo jeder uporabljamo sedaj mešanico z lanenim oljem. Taka mešanica omogoča s svojo plastičnostjo pri lahkem nabijanju ali stresanju hitro izdelavo polovičnih jeder. Odzračevanje je z nabadanjem polovičnih jeder postalo zelo hitro, enostavno in učinkovito in so pri tem odpadli posebni pripomočki za odzračevanje (voščena ali nylonska vrvi- ca). Kontrola odzračevanja je sedaj omogočena v fazi izdelave in tudi po sušenju polovic do lepljenja. Pri večjih serijskih naročilih je sedaj možna delitev dela po fazah, kar pomeni večjo produktivnost in odpravljanje ozkega grla v jedrarni.

Za kakšne ulitke se pa obnese novi način polovičnih jeder?

Za bate, cilindre, glave cilindrov in košuljice dieslovih motorjev, za tlačne okrove, sesalne okrove in ležajne okrove pri črpalkah ter za različne druge drobne in srednje ulitke.

Kakšna je neposredna korist ali rentabilnost vaše izboljšave?

Delo je nepretrgano, izdelavni čas je mnogo krajši, stroški za pripravo jedrne mešanice so

Bistra glava v temni livarni

mного manjši. Naj navedem samo dva primera: Za komisijo 38357 je bilo naročenih 160 ulitkov tlačnih okrovov. Prej smo lahko izdelali samo po eno jedro na dan in bi delo trajalo 9 mesecev, sedaj pa smo lahko izdelali vsa jedra v pičlih treh tednih. Za komisijo 64293 je bilo naročenih 430 batov. Po starem postopku z vezivnim oljem smo lahko izdelali na dan samo eno jedro. Če bi torej hoteli v enem letu izdelati vseh 430 batov, bi bilo treba imeti večje število jedrnikov, kar bi stroške zelo povečalo. Po novem postopku z izdelavo polovičnih jeder pa lahko izdelamo en jedrnik 12 do 15 jeder na dan, z drugo besedo povedano: en jedrnik lahko napravi jedra za vse bate v 28 do 36 delovnih dneh.

In ker smo se zadnji čas tako grdo pokvarili, da vse gledamo v luči denarja: koliko je pri novem postopku finančne koristi?

To ni tako enostavno in lahko odgovoriti, saj je korist odvisna predvsem od števila naročil. Po nekem izračunu bi bila vrednost prihranka pri pomožnem materialu 16.360 Ndin, vrednost pri znižanju izdelavnega časa pa 9.093 Ndin.

Če vas prav razumem, delate v livarni sedaj že po novem postopku?

Da, izdelava polovičnih jeder je v naši livarni že usvojena in ta-

ko lahko po novem tehnološkem postopku izdeluje jedra že šest jedrarjev.

Z vašo tehnično izboljšavo ste verjetno imeli kako težavo, ko ste jo želeli uveljaviti. Za iznajdbo moraš imeti pamet, za uveljavi-

tev in realizacijo pa — najmanj toliko močne volje, kajne?

Tako je. Ljudje smo tradicionalno konservativni. Ostajamo pri starem, oklepamo se starih navad in postopkov. Vsaka novost trči na odpor, pomisleke, nezaujanje. Treba je bilo pregovarjati, prepričevati, dopovedovati. To je morda težje in dolgotrajnejše delo kot delo z izboljšavo samo. Spočetka si dejansko sam proti vsem. Ko pa nazadnje vendarle zmagaš in steče delo po novem postopku, se globoko oddahneš in doživiš nedopovedljivo prijeten občutek zmage. To je največja nagrada za vse iskanje, prizadevanje, poskušanje, vrtanje v meglo negotovosti.

To je bil naš Jovo, eden najboljših delovodij v naši livarni. Pravi, da sina nikoli ne bi dal za livarja, vendar je sam tako vdan poklicu kot vinski brat žlahtni kapljici. Nemalo dni svojega prostega časa je med dopustom porabil za to, da si je šel po naši domovini ogledovat livarne. Gle-da, opazuje primerja in študira. In kar vidimo ga, kako se počuti v zadimljeni livarni, med peskom in jedrovniki — kot riba v vodi. To je njegov dom, njegova ljubezen, njegov svet. Edino po eni plati ni livar: za pijačo mu ni!

M. H.

Sklepi samoupravnih organov

SKLEPI DSP

Na 13. redni seji dne 7. 12. 66 je DSP sprejel tele sklepe:

Vzel je na znanje poročilo komisije za AODM, kot je bilo podano na seji, in se strinjal z ugotovitvijo, da še ni bilo mogoče oceniti vseh splošnih in posamičnih pripomb na gradivo AODM, na začasno prevedbo in aktontativni izračun osnov za delitev osebnih dohodkov v smislu začasnega sklepa DSP št. 288/66, ker so utemeljeni razlogi, da tako obsežnega dela ni bilo mogoče opraviti in popolnoma pripraviti za odločitev v kratkem času, ki je bil komisiji na voljo po preteku roka za reklamacije. Glede na to je DSP sklenil z učinkom začasnega sklepa:

1. Komisija DSP za AODM se pooblašča, da nadaljuje že začeto ocenjevanje splošnih in posamičnih pripomb na gradivo AODM in posamičnih reklamacij za začasno prevedbo po AODM, tako da pravočasno poda svojo oceno in pripravi vse potrebno za odločitev organov samoupravljanja, kot so potrebne za normativno ureditev AODM in dopolnitev že obravnavanega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov in drugih osebnih prejemkov, katerega sprejetje in uveljavitev se odloži za sejo DSP v zadnjem tednu tega leta, ko mora biti brezpogojno vse pripravljeno za normativni del AODM, medtem ko se drugi roki za prevedbo in dokončni obračun še naprej presojajo in štejejo po začasnem sklepu DSP št. 288/66.

2. Aktontativna izvedba AODM po začasnem sklepu DSP številka 288/66, kot je bila uporabljena za vrednotenje delovnega prispevka članov te delovne skupnosti za oktober 1966, se uporabi tudi za vrednotenje delovnega prispevka v novembru 1966, tako da ima izplačilo osebnih dohodkov 15. 12. 1966 enako aktontativno naravo, kakor je veljalo za izplačilo dne 15. 11. 1966. V istem smislu in z enakimi posledicami se nato vrednoti še delovni prispevek članov te delovne skupnosti na podlagi dela, opravljenega v decembru 1966, če in kolikor se s pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov in drugih osebnih prejemkov ali z normativnim aktom o AODM, kot bo še sprejet in uveljavljen, ne določi kaj drugega do konca leta 1966 ali še pravočasno glede na rok za izplačilo osebnih dohodkov na podlagi dela, opravljenega do konca leta. Za pravice iz dela in na podlagi dela ali po delu, kakor nastanejo glede na delovni prispevek po 1. 1. 1967, pa se pogoji in način

za aktontativno izvedbo AODM po začasnem sklepu DSP št. 266/66 ne morejo uporabljati, temveč bo veljalo le tisto, kar bo določeno z dokončnim splošnim aktom o osebnih dohodkih in o izvedbi AODM ali o sleherni delitvi po delovnem prispevku na podlagi zahtevnosti dela ali funkcionalnosti delovnih nalog.

3. Tako določeno podaljšanje aktontativne izvedbe AODM pomeni hkrati, da so ustrezno podaljšani tudi vsi drugi roki po začasnem sklepu DSP št. 288/66, če se nanašajo na posamezna opravila v zvezi s prevedbo ali obračunom, a jih ni bilo mogoče opraviti, kot je bilo prvotno določeno, ker so odvisni od dokončne odločitve o AODM ali v zvezi z izvedbo AODM.

Na podlagi javne obravnave in z upoštevanjem pripomb je DSP potrdil predloženi osnutek pravilnika o odgovornosti delavcev podjetja TZL, ki stopi v veljavo s 1. 1. 1967.

Na obrazložen predlog komisije za prevzem in izločanje osnovnih sredstev je DSP odobril nabavo naslednjih osnovnih sredstev:

- A) za HE Mechra Klila, Maroco:
— kombi vozilo, nos. 750 kg,
— pisalni stroj.

K tej nabavi prispeva Litostroj samo 61,5 %, ostanek prispeva Rade Končar iz Zagreba (v smislu pogodbe);

- B) za CP Egipt:
1 dvigalo nosilnosti 5 t

- C) za PE FI — kalilnico:
1 prikolico

- D) za PE FI — mehansko obdelavo:
1 elektrovarilni agregat
»Uljanik«, tipa SA 340

Sprejet je bil predlog UO o pristanku na sodno poravnavo za vsoto 9.000,00 Ndin iz naslova enkratne in popolne odškodnine Juriju Borondicu, iz PE OO za utrpelo nezgodo.

DSP vzame na znanje poročilo upravnika stanovanjske zadrage, da je zagotovljena dovršitev obeh stanovanjskih blokov v pogodbenem roku ali kvečjemu z malenkostno zamudo za kak dan po 15. 12. 1966 zaradi priključka osvetlitve in morebitne odprave pomanjkljivosti, kakor bodo ugotovljene pri tehničnem prevzemu, tako da bo vselitev mogoča še v tem mesecu (decembra 1966), pri čemer bo žrebanje bloka in stanovanja opravljeno neposredno pred vselitvijo, ko bodo bodoči

uporabniki posebej povabljeni k žrebanju. Nadalje je bil DSP seznanjen s potekom dosedanjih razgovorov z gradbenimi podjetji pri zbiranju ponudb za gradnjo tretjega bloka po istem gradbenem programu, pri čemer bo po ugotovitvi investicijske vrednosti izdelan plan financiranja in predložen organom samoupravljanja podjetja za odločitev glede začetka gradnje in pogojev za združevanje sredstev ali za lastno udeležbo za natečaj, izbiro kandidata in podobno. Zadevna odločitev organov samoupravljanja bo takoj nato podlaga za ukrepe, da bo delovna skupnost pravočasno obveščena. Poudarjeno pa je bilo, da se gradnje še nismo lotili in da smo le iz razlogov smotrnosti začeli pridobivati gramoz in zemljo za druge namene na prostoru, ki je po ožji lokaciji predviden za tretji blok II. gradbenege programa.

SKLEPI UO

UO je na svoji 22. redni seji dne 12. 12. 1966 sprejel tele sklepe:

Seznanil se je z vsebino osnutka pravilnika o delovnih razmerjih in sklenil, da se kot predlog posreduje v 15-dnevno razpravo delovni skupnosti.

Delovnemu kolektivu se posreduje v obravnavo tudi predlog

proizvodnega plana podjetja TZ Litostroj in Izobraževalnega centra TZ Litostroj. Pritrdi se predlogu KS, da se namesti s 1. 11. 1966 inž. Mirko Feguš iz PPB na izpraznjeno delovno mesto šefa poslovalnice IO v izvozu.

UOP je pregledal ugovor žerjavovodij PE OO na izplačilo nagrad za HE Bajino Bašto in ugotovil, da je o izbiri nagrajencev samostojno odločala tehnična služba v smislu predloga investitorja za nagraditev dvajset najza- služnejših članov kolektiva na tem poslu.

Vzame se na znanje obvestilo UOOA o imenovanju dr. Branka Alujeviča za v. d. upravnika OA.

UOP je pri obravnavi proizvodnega plana urgiral še dodatne analize in plane kot sestavni del proizvodnega plana (plan režije, plan kadrov, nove planske cene, idr.).

UOP pooblašča kadrovsko službo, da njena psihološka služba izvede potrebna testiranja za vse kandidate, ki se javljajo na razpise. Izbira testov naj bo prilagojena kategoriji in vrsti posameznega delovnega mesta. Rezultati testov naj služijo komisijam za delovna razmerja, da bodo ob upoštevanju še ostalih podatkov (zadržanje, uspehi na dosedanjem delovnem mestu) laže ukrepale in razvrščale kandidate na primerna mesta. Vsako izjemo za posamezno delovno mesto, kot so direktorji, šefi PE/S, odobrava posebej UOP.

Na 23. redni seji dne 22. 12. 66 je UOP obravnaval problematiko v zvezi z nagrajevanjem in zadevnimi nalogami, in sicer:

- Pravilnik o osebnih dohodkih in prejemkih, ki čaka potrditve po DSP (seja 29. 12. 1966.)
- Komisija za AODM pri DSP je obravnavala vse pripombe k ocenitvi delovnih mest po AODM in je gradivo predložila komisiji za delitev OD pri UOP.
- V zvezi s planom kadrov za leto 1967 moramo takoj ali najkasneje v začetku januarja izdelati sistemizacijo delovnih mest, ki bo veljavna za leto 1967 (material pripravi kadrovska služba).
- Ocenitev delovnih mest po »D« kriterijih zaradi pomanjkanja časa še ni bila obravnavana; predvidevamo, da bo razprava o tem v mesecu februarju 1967. Zaradi pospešitve in objektivnosti dela pri obdelavi pripomb k »D« kriterijem predlaga UOP, da se prosi za pomoč službo HTV in predstavnike OA, da bo ocenitev delovnih mest po »D« kriteriju na podlagi ustreznih meritev čimbolj dokumentirana in utemeljena.
- Tehnološka priprava dela opravlja v smislu začasnega sklepa za dela v normi izračun analitskih stopenj po kategorijah del, da bo mogoče opraviti ustrezne spremembe in prevedbe. Dela bodo pred- (Nadaljevanje na 9. strani)

ZANIMA VAS ...

PRIŠLI

Boris Kavčič, Leopoldina Brumec, Aladar Horvat, Aleksander Vrščaj, Marjan Kovačič, Katica Henc.

ODŠLI

Ana Štalc, Mihael Prinčič, Vinko Ahčin, Zvonimir Radkovič, Anka Rotar, Franc Novak, Anka Guzelj, Franjo Belaj, Franc Sadar, Jože Pišek, Janez Miklič, Viljem Pustotnik, Jovan Radivojevič, Valentin Prisljan, Habit Fači, Pavel Razboršek, Silvester Drčar, Rado Košir, Anton Sedej, Ramo Jusič, Miroslav Ilnikar.

ZAHVALA SINDIKATU

Od podružnice Sindikata delavcev družbenih dejavnosti v Zavodu za usposabljanje slušno in govorno prizadetih je sindikalna podružnica našega podjetja prejela tole zahvalo:

»Člani sindikata Zavoda za gluho mladino v Ljubljani in gluhi otroci se vam prisrčno zahvaljujemo za pozornost in darilo, s katerim je obdaril dedek Mraz naše gluhe otroke. Še enkrat topla hvala!

Predsednik sindikalne podružnice
Lojze Baraga

Predsednik pionirske organizacije
Marjan Repše

ZAHVALA

Podpisani Franc Oblak se zahvaljujem za izkazano pomoč ob izgubi drage žene Kristine Oblak ožjemu delovnemu kolektivu, stanovalcem prvega stopnišča za pomoč in venec, sindikalni podružnici Litostroja pa za pomoč in razumevanje.

V Ljubljani, dne 16. 1. 1967

Franc Oblak s sinovoma
Maksom in Sandijem

ZELJE

Sodelavci, ki so odšli na odsluženje vojaškega roka v letu 1965 in 1966, želijo vsem svojim sodelavcem srečno novo leto in polno uspehov v letošnjem letu.

Poimenskih čestitk ne bomo objavili, ker jih je bilo veliko.

S. Mravlja

VOŠČILA IZ BEOGRADA

Vam in Vašim sodelavcem, kakor tudi listu, ki ga z zadovoljstvom sprejemam, želim srečno novo leto 1967!

Jože Jager z družino

OJ TA VOJAŠKI BOBEN!

Vladimir Pavlovič iz Novega mesta pozdravlja vse delovni kolektiv Litostroja, posebno še kolektiv pločevinarne in mu želi kar največ uspehov v letu 1967.

Vladimir Pavlovič
VP 1394/5 Novo mesto

Jože Andrakovič nam piše iz Zemuna:

V novem letu želim vsem iz uredništva časopisa »Litostroj« obilo zadovoljstva in uspehov! Istočasno prav lepa hvala za časopis, ki ste mi ga pošiljali; imam ga zelo rad in ga z veseljem nekaj uric prebiram. Tovariški pozdrav!

Iz Čačka smo prejeli:

Najprisrčneje pozdravljam mojstra Miklavčiča in vse ostale v preizkuševalnici dizelmotorjev in v montaži, obenem pa želim še mnogo delovnih uspehov v novem letu! — Ivan Demšar, Čačak.

Iz Zaječara nam piše Florijan Horvat:

Celotnemu delovnemu kolektivu želim v letu 1967 mnogo delovnih uspehov! Vaš sodelavec Florijan Horvat.

FRANC VRTAČNIK IZ SP. KRAŠ PIŠE:

Spoštovani tovariši! Zelo, zelo ste me presenetili s svojim obiskom, a še bolj s prelepim šopkom in darilom, saj ste s tem izkazali veliko razumevanje do človeka.

Najtopleje se vam zahvaljujem za vse ter vas vse prisrčno pozdravljam, obenem želim vsemu kolektivu srečno in uspehov polno novo leto 1967!

Vaš član Franc Vrtačnik,
Sp. Kraše 29 (Šmartno ob Dreti)

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi moža in očeta Franca Sajeta čutim dolžnost, da se zahvalim sindikalni podružnici MO livarne jekla, izvršnemu odboru sindikata in njegovim ožjim sodelavcem za nude- no pomoč. Isto velja govorniku za poslovične besede ter vsem, ki so ga v tako lepem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Enako tudi odboru vrtničarjev za podarjeno pomoč in venec.

Težko je z besedami izraziti zahvalo za vso nudoeno pomoč, ki sem je bila deležna.

Družina

UMRLA STA

Dne 22. decembra 1966 je umrl član našega kolektiva Franc Saje. Rojen je bil 3. 4. 1926. Pri nas je bil zaposlen od 4. 4. 1952 kot navezovalac v jeklolivarni. Pokojnik je bil dober in vesten delavec.

Franc Saje

Med kolektivom je bil priljubljen, zato nas je njegova nenadna smrt še bolj presenetila. Teh nekaj vrstic naj bo tov. Sajetu zahvala za njegovo dolgoletno delo v Litostroju.

Nenadoma je preminil naš sodelavec tov. Mihael Gale.

Pokopan je bil 3. januarja 1967 v Vidmu Dobropolje. Pokojni je bil zaposlen v Litostroju kot brusilec v PE/FI od 1964. leta.

Pokojnikom svojim izrekamo iskreno sožalje.

POPRAVEK:

Zaradi netočnega prepisa s koncepta objave o sprejemu v samski dom II., ki je izšla v prejšnji številki našega časopisa, je bil smisel zadnjega odstavka predru- gačen in zato ponovno objavljamo konec objave, ki se pravilno glasi:

»Interesenti naj oddajajo pismene prošnje v KS, obvestijo TK ZMS, ki bo tudi preveril njihove podatke. Pri tem se bo opiral na tele kriterije:« (kakor smo jih že objavili).

Odšla je v pokoj

Dne 21. 12. 1966 smo se poslovili od naše dolgoletne sodelavke Ane Štalc. Zaposlena je bila v podjetju od leta 1949 kot železo-krivka v jeklolivarni. Bila je dobra delavka, kljub svojem letom je bila vedno vesela in nasmejana. Čeprav še krepka, 55-letna je dočakala zasluženo upokojitve. Kdor je imel le kaj opravka v jeklolivarni, jo je dobro poznal,

saj je imela za vsakega dobro, včasih pa tudi kakšno hudomušno besedo.

Skromna poslovitev, ki smo jo imeli v jeklolivarni, pa naj jo spominja na hvaležnost za njeno dolgoletno in težavno delo.

Dobri tovariši in sodelavki želimo še mnogo srečnih in zdravih let!

ČLOVEK IN DELO

Psihologija želi biti tvoj

zaveznik in prijatelj

»Svet je norišnica in vsi ljudje so ponoreli«, slišimo včasih tožiti. Seveda pa nismo sami nikoli med njimi. Mi, kajpak, nismo taki, kje neki!

Ali smo vendarle? Kaj pravite? Če dobro pretehtamo naše ravnanje in dejanje, bomo v resnici odkrili marsikaj čudnega, protislovnega. Sumničimo ljudi, ki nam nič hudega nočejo; obtožujemo, žalimo, pripisujemo slabe name-re. »Oh, kako je danes svet hudo-ben in sebičen!« Vsi drugi so taki: znanci, prijatelji, sodelavci v tovarni, sosedje. Le mi smo »angelčki«; samo perutničke nam še manjkajo.

Znanost in tehnični razvoj sta nam omogočila danes že kar lepo življenje. Sodobni človek živi bolj udobno, zdrav in pestro življenje kot kateri koli grof pred 300 leti. Hkrati pa odnosi med ljudmi vendarle niso zato toliko boljši in bolj harmonični.

Postajamo nekam čudno površni, nečakani, saj celo za ljubezen nimamo časa. Namesto pravega, dolgotrajnejšega čustva se zadovoljimo z bežnim nagnjenjem, potem pa spet naprej: novim dogodivščinam naproti: gnani od neugane želje po ne-nenah spremembah.

Vse druge in vse drugo menda bolj poznamo kot sami sebe. Vemo za temperaturo na Veneri, ne vemo pa za temperaturo naših odnosov do sočloveka. Vsak dan zvemo za zračni tlak v Kopru, ne zvemo pa za tlak čustev, ki vlada v našem srcu. Vemo za frontalne motnje, ki se bližajo z Atlantika, ne vemo pa za lastne frontalne motnje, ki nam grozijo skaliti duševni mir in odnose do ljudi, s katerimi živimo in delamo.

K boljšemu poznavanju sebe in drugih bi nam pripomogla psihologija, ali vsaj spoznavanje posebnosti in vzgibov, ki uravnavajo naše odnose do sebe in okolice. Če bomo sodili človeka samo po obleki, bomo lahko zvedeli samo, koliko denarja je pripravljen odniti za tako stvar. Če ga sodimo po besedah, preso-jamo bolj prijatelje, s katerimi se druži, kot njega samega. Če pa hočemo spoznati resnično bistvo človeka, ga moramo spoznavati dlje,

globlje, predvsem pa brez predsodkov.

O vlogi psihologije pri spoznavanju človeka marsikomu še danes niso pojmi povsem jasni. Ta beseda temu ali onemu še vedno zbudi predstavo o psihiatru in bolnišnici za duševne in živčne bolezni, kot da bi imela psihologija opravka le z bolnim človekom. Sodelavec v naši tovarni je na primer želel pri svojem do-raščajočem sinu spoznati njegove prave sposobnosti in mu je predlagal obisk pri psihologu v tovarni. »Saj nisem norec!« mu je ta ogorčeno odvrnil in seveda — ni prišel.

Ravno sedaj teče akcija s testiranjem tudi v naši tovarni. Zvrstili so se že sodelavci v finalnih obratih. Koliko odpora in praznih pomislekov je bilo! O tem je moral dvakrat razpravljati celo upravni odbor podjetja. Če so klicani delavci k zdravniku na reden periodični pregled, je to čisto v redu. Če gredo žene na ginekološki pregled, je vse v redu. Če pa nekoga pokličeš na psihotehnično preizkušnjo, ga opade tak strah, kot da bi se moral do golega sleči pred severnim medvedom.

Psihološka služba si ne domišlja, da bi lahko z nekaj psihotehničnimi pregledi dobodra in natanko »stehtala in izmerila« vse človekove sposobnosti in osebnostne značilnosti. Gre bolj za sondiranje nekaterih posebnih sposobnosti, ki utegnejo imeti večjo ali manjšo zvezo z uspe-

hom pri delu. Ta pa je po mnenju strokovnjakov odvisen od treh glavnih faktorjev:

1. Znanje za poklic (izobrazba in praksa). To bi lahko preizkusili samo s stesti znanja, ki bi morali biti prilagojeni za vsako stopnjo in vrsto poklica. To je pri nas praktično neizvedljivo. Zato lahko podajajo mnenje o strokovni usposobljenosti delavca samo tisti, ki ga dobro poznajo pri delu.
2. Motivi, to so razlogi za tako ali drugačno delo, njegovi interesi do dela in tovarne, njegov odnos do skupnih prizadevanj v proizvodnji. Zakaj se recimo Francelj žene pri delu, zakaj pa je Lojzetu vseeno, kaj se naredi, koliko in kdaj? Ta gleda pri vsakem delu samo na zaslužek, onemu je všeč delo samo, tretji je navezan na ožjo skupino sodelavcev, četrti... Motive bi že nekoliko lažje ocenili, toda rezultati še vedno ne bi bili popolnoma zanesljivi.
3. Sposobnosti. Ni človeka, ki bi bil za vse sposoben, kot ni človeka, ki ne bi bil za nič sposoben. Gre torej za to, da ugotovimo vrsto in stopnjo posameznih sposobnosti. Ravno v tej smeri pa potekajo naše psihotehnične preizkušnje.

Industrijska psihologija ni bav-bav v tovarni, ampak si prizadeva postati zaveznik in prijatelj vsakemu sodelavcu.

Mirko Hrovat

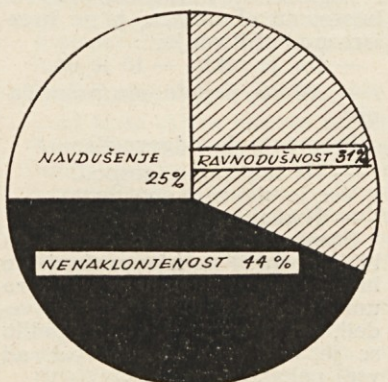
OMEJEVANJE PRODUKTIVNOSTI

Vedno se borimo za zvišanje produktivnosti, pišemo o njej, iščemo zmeraj bolj stimulatívne motive, prilagajamo norme, skušamo v tej smeri izboljšati tehnološke postopke, organizacijske ukrepe in podobno.

Žal pa se povsod najdejo ljudje ali skupine, ki si bolj prizadevajo iskati možnosti in načine, kako bi manj delali. Pri tem skoraj nikoli ne gre za odkrito, frontalno zmanjševanje delovne storilnosti, temveč za prikriti ob-

like, ki jih spoznamo po raznih izjavah, kot na primer: Ne morem, nimam vseh podatkov, se ne mudi, saj je vseeno, naj pa še drugi malo delajo, za to plačo je čisto zadosti, če samo sedim, danes nisem prave volje, se mi ne ljubi... in podobno. Po ameriških statistikah je kar 50 % delovnih skupin v tovarnah, kjer se lahko opaža namerno omejevanje storilnosti.

Tako stanje opozarja na nizko moralo delavcev v delavnicah ali podjetju. Taki člani kolektiva gledajo večidel celo z nezadovoljstvom na tiste, ki dosegajo visoko produktivnost. D. N. C. Morse je v tej smeri izvedel anketo med zaposlenimi z nižjo strokovno izobrazbo in ugotovil

Odnos do visoko produktivnih delavcev

žalostno dejstvo, da je kar 44 % sodelavcev sovražno razpoloženih do visoko produktivnih delavcev, pri 31 % je našel ravnodušnost in le pri 25 % je opazil navdušenje. Kdor velikom naredi in dobro dela, je potemtakem skoraj »črna ovca« v očeh slabih, nizko produktivnih delavcev.

Omejevanje produktivnosti je skoro vedno izraz občutka delovne skupine, da morajo zaradi samoobrambe »držati skupaj«. Ta pojav je močnejši, kjer vlada šef na diktatorski način, se dere na

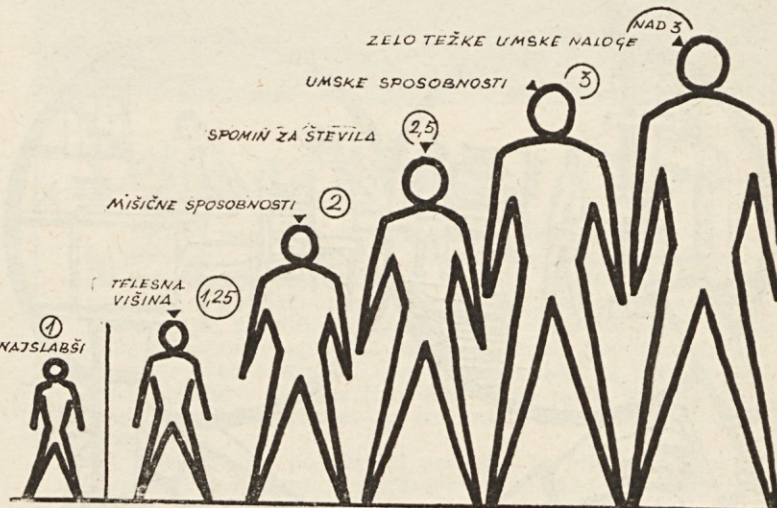
Razlike med ljudmi

Kolikor ljudi, toliko različnih osebnosti, kolikor delavcev, toliko različnih sposobnosti in posebnosti. Za nekatere pravimo, da so hitri kot strele, za druge pa spet, da se vlečejo kot megle. Take razlike (interpersonalne) opazujemo vsak dan okoli sebe. Večkrat pa pri tem niti ne pomislimo, da so prav zaznavne tudi tako imenovane intrapersonalne razlike, to so razlike v sposobnostih enega samega človeka. Pod vplivom raznih fizioloških, psiholoških in socialnih razlogov doživljajo iste sposobnosti v nas

da bi jih morali upoštevati, kadar določamo velikost stola za stropisko, delavko ob stroju itd.

Razlike v mišičnih sposobnostih so že za spoznanje večje. Najhitrejši človek se giblje približno dvakrat hitreje kot najpočasnejši. To je hkrati tudi razlika med najhitrejšo in najpočasnejšo stropisko, ko prvič stopita na delo. V mnogih delavnicah napravi najboljši delavec dvakrat več kot počasni delavci, čeprav so tudi ti plačani po normi.

Mnogo večje pa so razlike v umskih sposobnostih. Po zapom-

Največje razlike med ljudmi glede na posamezne sposobnosti

zdaj močnejše vzpone, zdaj opaznejše padce.

Razlike med ljudmi pa vendar niso tako velike, kot sodijo nekateri. Razmerje med najvišjimi in najnižjimi ljudmi znaša recimo samo 1,25 proti 1, če seveda pri tem ne štejemo izjemnih velikanov ali pritlikavčkov iz cir-kusa. Po telesnih razmerjih se ljudje sploh redko razlikujejo za več kot 25 %. Te razlike vsekakor niso velike, toda vendar tolikšne,

njivosti dolžine števil se ljudje razlikujejo v razmerju 2,5 proti ena. Po intelektualnih sposobnostih se razlikujejo celo v razmerju tri proti ena. Tako razmerje obstoji recimo med umskimi sposobnostmi najbolj bistrega šefa in najbolj zaostalega delavca. Kadar pa gre za učenje težkega gradiva, kot je na primer višja gospodarska matematika, so razlike še večje.

Po vsem tem torej Francelj ne more biti desetkrat boljši od Jožeta, čeprav bo morda ta rabil trikrat več časa, da se bo nekaj naučil, ali naredil samo tretjino tistega, kar napravi najboljši delavec. Toda tudi razlike so že zadostne, da se dobilek spremeni v izgubo. K sreči pa se v življenju večinoma te razlike izravnavajo z drugimi lastnostmi, kot recimo pridnost, prizadevnost, vestnost, natančnost ipd.

Ljudje smo si torej podobni po sposobnostih, ki jih imamo, razlikujemo se pa po obsegu, količini posamezne sposobnosti. Vsak človek ima svoje dobre in slabe strani, svoje posebne sposobnosti in pomanjkljivosti. Te drobne razlike so zlasti važne v razvrstitvi poklicev moderne industrije. Neki delavec se bo morda odlično obnesel iz izvijačem na tekočem traku, se bo pa najbrž pokazal kot zelo neroden s pince-to pri kakem finomehaničnem delu.

In prav v tem se skriva tudi moč in odgovornost vodstvenega kadra v tovarni: poiskati človeku tisto in tako delo, za katerega je po svojih individualnih sposobnostih najbolj primeren.

(Po knjigi: D. E. Laird »Praktična poslovna psihologija«)

Sklepi samoupravnih organov

(Nadaljevanje z 8. strani)

vidoma končana sredi januarja 1967. Dogovorjeno je, da pripravijo prilagoditev kataloga del, za kar je že izdalen osnutek.

e) Odločbe o razvrstitvi po AODM za slehernega delavca bodo izdelane v IBM in izdane prve dni prihodnjega leta. f) Treba je obravnavati in po potrebi spremeniti kriterije za stalnostni dodatek. Obravnava bo na vrsti februarja.

g) V januarju bomo morali pripraviti kriterije za nagrajevanje delavcev po dejavnostih s tem, da bomo dobre kriterije zadržali, slabe pa nadomestili z ustreznimi (material zbere kadrovska služba).

UOP ugotavlja, da je preveč komisij in teles, ki se bavijo v podjetju z nagrajevanjem, privlelo politiko nagrajevanja do neenotnosti, do premajhne medsebojne povezave; zato DSP predlaga, da razreši vse komisije in upostavi enotnost na ta način, da imenuje samoupravno telo (npr. 5-7 članov) s pretežno udeležbo iz svojih vrst in ustreznim številom strokovno usposobljenih članov iz delovne skupnosti.

UOP bo strogo ukrepal proti vsem članom kolektiva, ki bi s svojimi demagoškimi težnjami in

tolmačenji sklepov skušali ovirati in omalovaževati delo organov upravljanja pri urejanju finančne situacije podjetja, kot se to pojavlja v zadnjem času predvsem v zvezi s politiko nagrajevanja.

UOP se strinja s predlogom KS, da se zaradi cenejših uslug po prevoženem km s 1. 1. 1967 sklene pogodba za prevoze delavcev s podjetjem TRANSTURIST Škofja Loka in se hkrati pritrdi odpovedi Ljubljana Transport, podani že konec leta 1965, da namreč z 31. 12. 1966 prenehajo uporabljati njihove storitve v smislu sklenjene pogodbe.

Pritrdi se predlogu Splošnega sektorja za razpored prostih in delovnih sobot v letu 1967 in istočasno naroča službi, da poskrbi za ustrezno objavo članom kolektiva. (Razpored objavljamo posebej. Op. ur.)

DSP se predlaga imenovanje komisije za izrekanje ukrepov zaradi kršitve delovne discipline v sestavi treh članov in treh namestnikov.

DSP se predlaga, da imenuje Vinka Helcla, direktorja FRS, v stanovanjsko enoto TZ Litostroj kot predstavnika podjetja.

Zaradi poteka mandata dosedanjim članom sveta ICL je UOP imenoval kot nova člana inž. Marka Celarca iz PE PK in Metoda Hrovata iz KS.

Poškodbe v decembru

V mesecu decembru je bilo v našem podjetju 52 poškodb in sicer:

19 v MO, 6 v PK, 18 v FI, 6 v OO in 3 v sektorjih.

Zaradi poškodb smo v decembru izgubili 597 delovnih dni: v MO 183, v PK 72, v FI 245, v OO 57 in sektorjih 42 dni.

Največ je bilo poškodb na rokah, 25, na nogah se je poškodovalo 12 delavcev, obeh 11, glavi 2 in telesu 2 delavca.

Po letih starosti se je poškodovalo največ delavcev med 20. in 30. letom, 22, od 30—40 let 17, od 40—50 let 7, do 20 let 5 in nad 50 let 1 delavec.

V mesecu decembru smo zabeležili 9 poškodb več kot v mesecu novembru.

Služba varstva pri delu

Eno novo poročilo Franceljna ta pametnega

Upravnemu odboru tu, podpisani Francelj Pametni, en delavski individuum v naši fabriki, naprošam upravni odbor, da upošteva en moj fantastični predlog in izda en sklep, katerega bi se razveselil jaz, moja žena in en mulc, ker bi videli, da imam jaz eno fantastično veljavo v fabriki.

Upravnemu odboru predlagam eno racionalizatorsko misel na mojem delovnem mestu, kjer bi bilo nujno nabaviti v enem inozemstvu tak stroj, ki sam dela in se pri njem pritiska le na knofe, zaradi česar bi bilo zelo koristno

osvojiti še eno delovno mesto mojega pomočnika, ki bi pritiskal na gumb in bi se zato produktivnost veliko povečala, kar pa je en cilj nas vseh v fabriki.

En moj pomočnik bi mojo osebo veliko razbremenil in bi lahko razmišljal o enih izboljšavah v proizvodnji in ne bi bil tako zelo enolično privezan na mašino, od katere danes ne morem vstran v kantino in na različne ogled v druge obrate, pri čemer sem prikrajšan na enem izobraževanju, ker se danes ne morem izobraževati v drugih delavnicah. Prav

gotovo bo naš psihiater pritrdil, da eno tako nepretrgano fizično delo brez že zgoraj omenjenih stvari in reči na mene zelo negativno deluje v pogledu psihološkega momenta, ki je pa pri produktivnosti od ene velike važnosti.

Upam, da bo upravni odbor predlog sprejel in osvojil en sklep o novem delovnem mestu mojega pomočnika (pritiskača na knofe) in o nakupu enega inozemskega stroja z gumbi.

Vem, da bi morale investicijske in kadrovske službe o mojem predlogu razpravljati, kar se mi zdi, da bi lahko storili tako kot zadnjič, ko so ene zgoraj omenjene službe zvedele za eno novo shemo šele iz sklepov upravnega odbora in tudi niso o predlogih nič prej razpravljale, kar je prav gotovo prihranek na enem dragocenem času. Ker se tudi meni mudi, prosim, da se nardi spet eno tako zadevo, da bodo v kadrovskem in investicijskem oddelku veselo presenečeni, kar bo prav gotovo eno pozitivno delo, po katerem uvidijo, da so v podjetju potrebni in da ni treba, da drugi za njih fantastično mislijo. Z enimi tovariškimi pozdravi Francelj Pametni

Mučna vprašanja

— Zakaj je nevljudno vprašati žensko za starost ali težo?
— Menda ne veste, da je mučno dajati neprijetne odgovore. Dobro, in če to veste, zakaj vas v nekem drugem vprašanju zanima moja pamet?

Mačji slog

— Zakaj držijo mačke med tekanjem rep v obliki loka?
— Kaj vas pa pri tem vznemirja?
— Ali bi bilo po vašem boljše, da bi ga držale v obliki trapezo-ida?

Amore, Amore

— Kje bi našla idealnega moža?
— Počakajte še malo. Spomlad se bodo začeli vseмирski polit. Morda je kakšen na Marsu.

Pri loteriji ničved

— Katero številko srečke naj kupim, da bo dobila glavno premijo?
— Oprostite, ampak to bi sam rad vedel, da je ne bi prodal.

RAZPIS

Sindikalna organizacija LITOSTROJA razpisuje nagradni natečaj za obdelavo teme:

OSEBNA ODGOVORNOST STROKOVNIH IN VODSTVENIH KADROV, ČLANOV ORGANOV UPRAVLJANJA IN DELOVNE SKUPNOSTI TER KOLEKTIVNA ODGOVORNOST ORGANOV UPRAVLJANJA IN DELOVNE SKUPNOSTI.

V sestavku je treba v celoti zajeti eno od naslednjih področij:

- Dejanska pristojnost in odgovornost ter posledice za neodgovorno ali nepravilno delovanje organov upravljanja delovne skupnosti in odgovornih oseb.
- Stimulacija in vzgoja odgovornosti.
- Kadrovska politika pri konstituiranju organov upravljanja ter izbiri odgovornih oseb.
- Pravna ureditev odgovornosti.
- Politična stališča odgovornosti in dejanski zunanji vplivi na oblikovanje intenzivnosti in kvalitete odgovornosti posameznih organov in oseb.

Upoštevati je treba predvsem odgovornost: za načrte in programe, za delo in razvoj podjetja; za notranjo organizacijo; za po-

slovne odločitve; za kadrovske odločitve in delovna razmerja; za delitev dohodka; za vodenje poslovanja ter za operativne odločitve.

Prispevek naj obsega najmanj 3 do 15 strani (po 33 tipkanih vrst).

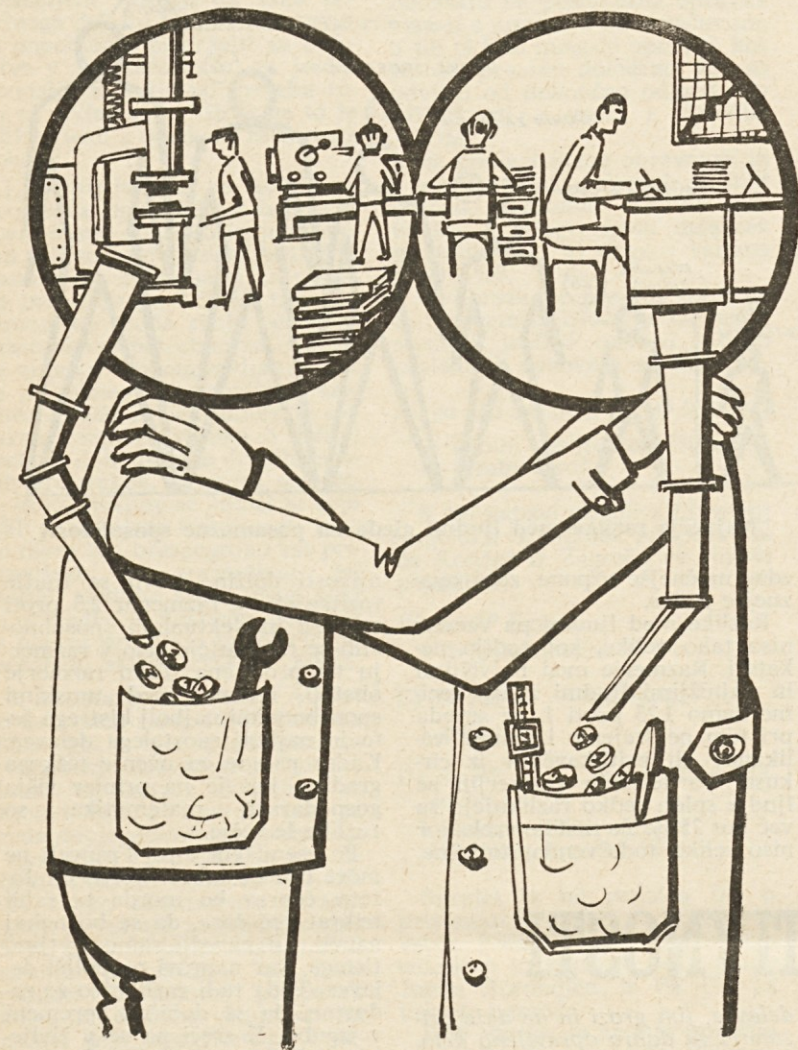
Referat bo ocenila posebna komisija, ki jo imenuje Izvršni odbor.

Sprejeti elaborati bodo ali nagrajeni od 200 Ndin do 600 Ndin ali pa odkupljeni z 20 Ndin za stran (po 33 tipkanih vrstic).

Udeleženec natečaja, katerega elaborat bo nagrajen ali odkupljen, je dolžan sodelovati kot konzultant pri realizaciji svojih predlogov v naši delovni organizaciji, oziroma kot koreferent na simpoziju o odgovornosti v delovnih organizacijah, ki ga pripravljajo s sodelovanjem republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije višja šola za organizacijo dela v Kranju. Simpozij bo v aprilu 1967. Izvršni odbor si pridržuje pravico do uporabe sprejetih elaboratov kot gradiva na drugih forumih ZSJ.

Elaborate je treba oddati v zaprti kuverti z oznako »NAGRADNI NATEČAJ« v administraciji Izvršnega odbora sindikalne organizacije LITOSTROJA do 1. 3. 1967.

Sindikalna organizacija Litostroja

Novoletna misel — Vse naše gospodarstvo prehaja zdaj v dobo, ko bo do dinarja težko priti. Treba ga bo »napraviti« — izdelati v tovarnah ali na poljih, pa tudi v pisarnah. (Prosto po novoletnih razmišljanjih o reformi).

To je bilo najbolj nenavadno sojenje za umor, ki sem mu sploh kdaj prisostvoval. V časopisnih naslovih so zločin imenovali »pekamski«, čeprav ulica Northwood — kjer so starko našli z razbito glavo — ni bila prav v Pekamu. Ta primer ni bil eden tistih, kjer so za pričo okoliščine, kjer se čuti nestrpnost porote — zaradi morebitnih napak — in kjer vlada mučna tišina v sodni dvorani. Ne, s tem zločincem je bilo tako, kot da bi ga našli poleg žrtve. Nihče od prisotnih ni v trenutku, ko je tožilec utemeljeval svojo obtožbo, pomislil, da ima človek na zatožni klopi kakršne koli izglede na ugoden izid procesa.

Bil je močan in lepo grajen človek z izbuljenimi krvavimi očmi. Izgledalo je, kot da je vsaka mišica na telesu napeta. Da, bil je to grd zločinec, eden tistih, ki jih ni moč hitro pozabiti — in to je bilo pomembno dejstvo, ker je tožilec napovedal, da bo poklical tri priče, ki niso pozabile, kako je odhajal iz male rdeče vile na ulici Northwood. V tistem trenutku je ura pravkar odbila dve po polnoči.

Gospa Salmon, v ulici Northwood številka 15, ni mogla spati; slišala je, da so se zaprla neka vrata in pomislila je na vrata svoje hiše. Zato je stopila do okna in zagledala Adamsa (tako je bilo ime morilcu) na stopnicah hiše umorjenke gospe Parker. Pravkar je odhajal iz hiše in jasno je bilo videti, da nosi rokavice. V rokah je imel kladivo in videla ga je, kako ga je odvrget v grmovje pri vratih. Toda preden je odšel po ulici, je pogledal v njena okna; usodni instinkt človeka, ki se zaveda, da ga nek-

Graham Green:

do opazuje v svetlobi ulične svetilke. Oči so se mu zožile v divjem strahu, kot oči živali, ki se umika pred bičem. Kasneje sem se pogovarjal z gospo Salmon, ki se je seveda po pričanju tudi sama prestrašila. Mislim, da se je isto zgodilo tudi z drugimi pričami, tako na primer s Henryem Mac Dugalom, ki se je z avtom vračal domov in skoraj povozil Adamsa na vogalu ulice Northwood. Adams je hodil po sredini ulice kot omamljen. Tudi stari Viller, ki je stanoval v hiši poleg hiše gospe Parker, je slišal udarce, podoben padcu stola, skozi tanke stene vile; vstal je in pogledal skozi okno, prav kakor gospa Salmon, in videl je Adamsov hrbet; ko se je ta obrnil, je videl tudi njegove okrvavljene oči. Na Aveniji Loren so ga videle še nekatere priče — in njegova usoda je bila zapečaten. Prav tako bi lahko zakrivil zločin sredi belega dne.

— Razumem — je rekel tožilec — da obramba najavlja dokaze napačne identifikacije. Adamsova žena vam bo povedala, da je bil on 14. februarja ob dveh ponoči pri njej, vendar pa, ker ste slišali obtožujoče priče in si pazljivo ogledali obtoženca, ne verjamem, da bi bili pripravljeni sprejeti možnost napačne identifikacije.

Potem ko sta dala formalni izjavi še policaj, ki je našel truplo, in zdravnik, ki je naredil avtopsijo, so poklicali gospo Salmon. S svojim komaj opaznim škotskim naglasom in izrazom

Možnost obrambe

poštenosti, pazljivosti in dobrodušnosti na obrazu je bila idealna priča.

Tožilec je pazljivo ponovil potek dogodkov v tisti noči.

— Ali vidite tega človeka sedaj tu v sodni dvorani?

Pogledala je naravnost v oči robustnemu obtožencu, ki je brezizrazno buljil vanjo.

— Da, je rekla, — to je on.

— Ali ste popolnoma prepričani?

Preprosto je odgovorila:

— Ne motim se, gospod.

Vse je bilo zelo enostavno.

— Hvala vam, gospa Salmon.

Obtoženec branilec je vstal, da bi ji postavil nekaj vprašanj. Če bi pisali o tolikšnih sojenjih za umor kot jaz, bi že vnaprej vedeli, kaj jo bo vprašal. In zgodilo se je, kot sem predvideval, ali vsaj nekako tako.

— Gospa Salmon, se zavedate, da je od vašega pričevanja odvisno življenje tega človeka?

— Da, gospod.

— Imate dober vid?

— Nikdar ne nosim očal, gospod.

— Stari ste petinpetdeset let?

— Šestinpetdeset, gospod.

— Toda človek, ki ste ga videli, je bil na drugi strani ulice?

— Da, gospod.

— In bilo je dve uri po polnoči. Imate zares sijajne oči, gospa Salmon.

— Ne, gospod. Bila je mesečina, toda ko je človek pogledal proti mojim oknom, mu je obraz osvetlila ulična svetilka.

— Vi sploh ne dvomite, da je človek, ki ste ga videli, zločinec?

Ni mi bilo jasno, kaj namerava. Ni mogel pričakovati drugačnega odgovora, kakor jih je dobil.

— Ne dvomite, gospod. Takega obraza ni mogoče pozabiti.

Branilec je pogledal po sodni dvorani in rekel:

— Ali bi hoteli pogledati te ljudi v sodni dvorani, gospa Salmon? Ne, ne obtoženca! Prosim, vas, gospod Adams, vstanite. In tedaj je v zadnjem delu dvorane vstalo močno in dobro grajeno telo in pojavil se je par izbuljenih oči: zrcalna slika človeka na zatožni klopi. Bil je celo enako oblečen — v tesno modro obleko, s črtasto kravato.

— Zdaj pazljivo pomislite, gospa Salmon. Ali lahko še enkrat prisežete, da je človek, ki ste ga videli, kako je vrgel kladivo v grmovje na vrtu gospe Parker — obtoženi in ne ta človek, ki je njegov brat dvojček?

Seveda ni mogla priseči. Gledala je zdaj enega, zdaj drugega, rekla pa ni nič. Na klopi je sedel močan grobian prekrizanih nog, prav tak pa je stal tam na dnu dvorane. Oba sta buljila v gospo Salmon. Ona je odkimala.

Potem je bilo konec procesa. Nobena priča ni bila pripravljena priseči, da je prav obtoženec človek, ki so ga videli. A brat? On je imel alibi: tudi on je bil s svojo ženo.

Tako so obtoženca oprostili zaradi pomanjkanja dokazov. Če je bil kaznovan ali ne, če je on in ne njegov brat storil zločin, ne vem. Ta nenavadni proces se je nenavadno tudi končal. Odšel sem z gospo Salmon iz sodne dvorane. Zadržala naju je množica, ki je čakala seve brata dvojčka.

Policija je poskušala razgnati množico, toda uspelo ji je le izprazniti cesto, da se je promet lahko nemoteno odvijal. Kasneje sem izvedel, da so skušali brata dvojčka spustiti skozi zadnja vrata, toda onadva tega nista hotela. Eden od njiju — nihče ne ve, kateri — je rekel: »Jaz sem svoboden, kajne?« In svobodno sta odšla skozi glavna vrata. Tedaj se je zgodilo nekaj strašnega. Sam ne vem kako, čeprav sem bil oddaljen le nekaj korakov. Množica se je premaknila in enega od obeh bratov pahnila pred avto, ki je prav takrat pripeljal mimo.

Zakričal je — in to je bilo vse. Bil je mrtev, s počeno lobanjo, prav kakor gospa Parker. Pravica? Hotel bi to vedeti. Drugi Adams je klečal poleg brata, potem pa je vstal in pogledal gospo Salmon. Jokal je, toda ali je prav on morilec ali nedolžen, tega ne bo izvedel nihče. A če bi bili vi gospa Salmon, ali bi mirno spali? (Iz srhv. prevedla B. P.)

Casopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogi) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik dr. Branko Vrčon — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Tel. uredništva 33-511 (h. c.), telefon glavnega urednika 580, odgovornega 415 — Cena posameznik številki v prodaji 30 Sdin — Poština plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru.